

§ 1 Aktuell debatt om rättsläget för personlig assistans

*Aktuell debatt om
rättsläget för personlig
assistans*

Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Det är tredje gången som Kristdemokraterna har begärt att riksdagen, av aktuella och akuta skäl, ska hålla en aktuell debatt när det gäller de frågor som rör personlig assistans och LSS.

Skälet är att vi under de år som nyligen har passerat, sedan hösten 2015, har sett att människor i vårt land – några av dem med de absolut mest omfattande behoven – får sitt stöd indraget och att föräldrar till barn som fötts under denna period och som har omfattande behov, i ett kaos av blandad glädje och sorg över att de fått detta barn, trodde att de kunde lita på samhällets stöd men har insett att det inte finns där. När de behövde det som bäst har stödet fallerat.

Vi har under de senaste månaderna diskuterat och fått se hur rättsläget kring personlig assistans har belysts ännu mer. När vi i riksdagen har stiftat lagar är det sedan domstolar och myndigheter som ska pröva dem.

Det som har hänt när det gäller just personlig assistans är att lagen har börjat tolkas annorlunda i efterhand – inte under de första åren, då rättsläget för en lagstiftning brukar stabiliseras, utan årtionden i efterhand. I vissa fall har en särskild dom från Högsta förvaltningsdomstolen börjat tolkas på ett nytt sätt av myndigheten tre år efter det att domen kom.

I samband med att vi begärde denna debatt har den domstol som avkunnade domen sagt att den feltolkas, men fortfarande råder i dag osäkerhet kring dem som behöver beslut.

Anf. 2 Statsrådet LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Kristdemokraterna, för att ni har begärt denna debatt i ett synnerligen viktigt ämne! Rubriken – rättsläget för personlig assistans – är i dag högst relevant.

Från början skulle denna debatt handla om eventuella tilläggsdirektiv till den pågående LSS-utredningen. Debatten har nu bytt rubrik, men låt mig ändå ta tillfället i akt att säga hur glad jag är att jag för ett par veckor sedan kunde presentera nya direktiv. Det tidigare uppdraget att också lägga fram förslag på besparingar har nu strukits.

Nu jobbar utredaren på, med fullt fokus på att skapa ett mer välfungerande LSS. Låt mig säga: Gunilla Malmborg har ett av Sveriges viktigaste uppdrag, nämligen att ge oss beslutsfattare underlag att fatta beslut som

gör att LSS fungerar bättre och att fler människor kan känna trygghet i att de får det stöd de behöver.

När jag för ett par veckor sedan mötte regeringens funktionshinderspolitiska råd sa en av representanterna: LSS och assistans är inte hela funktionshinderspolitiken, men utan LSS och assistans fungerar inte resten.

Så enkelt är det. Därför måste vi se till att LSS fungerar.

Fru talman! LSS och personlig assistans är lagstiftning som skiljer sig från vad vi är vana vid i Sverige. Det är rättighetslagar. Ett domslut i Högsta förvaltningsdomstolen får direkt effekt på människors livsvillkor. Lagens karaktär kan därmed förändras utan att ett nytt politiskt beslut fattats, och detta påverkar människor.

De senaste årens domar har gjort att många förlorat sin statliga assistans – en mycket direkt påverkan. Men det har också påverkat många andra som har personlig assistans eller andra LSS-insatser genom den oro det skapar, och känslan av att det stöd man har i dag kanske förändras efter nästa eller nästnästa dom har växt.

Samtidigt går det inte att nog understryka vilken viktig lagstiftning LSS är. Trots problem med utformningen av LSS har den möjliggjort jämlika levnadsvillkor för många. Frigörelse och frihet är egentligen ovärderligt, och det är svårt att sätta ord på vad det betytt för alla som berörs och berörts genom åren.

Jag pratade med Annette, vars dotter inte hade kunnat bo i samma kommun som hon om det inte varit för den assistans dottern får. Hon har försökt hitta en form av gruppboende som skulle passa för hennes dotter, men just där hon bor finns ingen som passar de behov hennes barn har. Nu kan de bo kvar i sin kommun, tack vare det stöd som dottern får genom assistansen. Det är frihet. Det är trygghet.

Jag pratade med Markus, som berättade hur de olika LSS-insatser hans barn får har skapat frihet för barnet och stöd för föräldrarna. Han berättade om hur han i början var benägen att tacka nej till stöd som fanns och som erbjöds eftersom han som förälder kände han att han ville klara vårdnaden om sitt barn själv. Men med tiden har han förstått hur viktigt stödet är för att livet ska funka för var och en och för att de alla ska få växa.

Fru talman! Jag hade ett samtal med Birgitta om vad som funkar och vad som inte funkar i dag. Vi pratade om vad som är viktigast inför framtiden. Birgitta, som numera är pensionär och som var med både före LSS 1994 och därefter, sa med eftertryck: Det är frigörelse.

LSS är ett löfte, ett löfte om att också den som föds med en funktionsnedsättning ska ha rätt till självständighet, till trygghet, till frigörelse. Det är ett löfte som jag värderar högt. Men jag är inte nöjd med hur lagen fungerar i dag. Jag är inte nöjd med att de domar som faller så kraftigt förändrar rättspraxis och människors livsvillkor och att detta sker utan att det finns något politiskt beslut bakom.

Som politiker i ett land där vi är vana vid att lagstiftning får ta tid och utredas ordentligt är det otroligt frustrerande att se ett så viktigt välfärdsystem förändras så kraftigt och snabbt utan en föregående lagändring.

Fru talman! Av alla de domar som kommit finns det åtminstone en som gjorde att många drog en lättadens suck: den som sa att sondmatning kan ge rätt till assistans. Men i helgen kom rapporter om att familjer som fick nytt hopp efter denna dom nu fått hoppet grusat igen, fått avslag igen. Jag tror att vi alla har sett, hört, läst och tagit del av många berättelser. Med

detta i åtanke måste vi som är politiker och arbetar med de här frågorna orka ta tag i lagen.

Förra veckan träffade jag Fredrik, som har ett barn med stora behov av assistans. Det första han sa var att det är viktigt att vi gör en översyn av lagen så att vi kommer bort från det läge vi har i dag. Han beskrev, liksom många andra, hur dagens lag har skapat ett system som är en ständig kamp och ett ständigt slit för människor som framför allt behöver stöd. Därför måste vi förändra lagen så att den blir både tydligare och tryggare för den som behöver LSS och assistans.

Den otydlighet som finns bäddar för det här. Jag vet att otydligheten hade en poäng när lagen tillkom – att ambitionen var att det inte skulle vara så styrt. Men det har skapat problem. Domar förändrar rättspraxis.

Ett annat problem handlar om att vilket stöd man beviljas kan variera stort beroende på var man bor i landet. En kommun gör en bedömning, och en annan kommun gör en annan. Försäkringskassan gör olika bedömningar i landet.

Jag hade varit minister i fyra dagar när jag träffade Nora Eklöv hemma i min hemstad Kalmar. Hon har personlig assistans i dag, men när hon ville flytta eftersom hon fått ett nytt jobb beviljades hon inte assistans i den nya kommunen. Det blev ingen flytt för Nora. Hennes berättelse är inte unik. Så här ser det ut.

Fru talman! Jag har valt att inleda den här debatten med ett par exempel från några av de personer jag har mött. De berättar både varför LSS och assistans är viktigt och att det inte fungerar tillräckligt bra i dag. De övertygar mig om att vi behöver den översyn som nu görs. De berättar varför vi behöver en lag som är tydligare, tryggare och fungerar bättre – en lag som ger den frigörelse som Birgitta talade så varmt om.

Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Ludwig är tre år, blind, extremt ljudkänslig och rullstolsburen. Han behöver medicin nio gånger om dygnet, och det måste föras protokoll över allt han äter, dricker och kissar. Han har en lillasyster på några månader. Precis som alla bebisar skriker hon ibland och har de behov som bebisar har, vilket innebär att mamma Amanda inte räcker till. Trots sonens behov har de fått nej till assistans. Men efter att tv har uppmärksammat Ludwig har familjen fått hjälp med en avlösare tre timmar om dagen. Men kommunen har inte råd att hjälpa till mer säger socialnämndens ordförande i Filipstad, vänsterpartisten Anders Nilsson. Om kommunen hjälper alla som förlorat sin assistans får de kanske stänga ett äldreboende i stället, säger Anders Nilsson, Vänsterpartiet. Ludwigs föräldrar kan inte förstå varför kommunen slipper följa lagen, och de funderar på om de kanske skulle ha flyttat om de hade vetat detta.

Fru talman! Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Rättsosäkerheten är oacceptabel, och tryggheten runt ett barn ska inte stå och falla med var man är bosatt.

Fru talman! Ingen som inte själv har ett barn som har behov av assistans eller som själv behöver det kan nog till fullo förstå hur det är. Ingen som inte själv har vakat natt efter natt, dag efter dag, kämpat med sondmatning, lyssnat till andningsljuden och ständigt läst av signalerna kan nog verkligen förstå hur oron ständigt finns där och hur den tär. Inte heller jag kan till fullo förstå det. Men varje gång jag möter människor som beskriver

sin tuffa tillvaro har jag förstådd att uppskatta min egen tillvaro med friska barn.

Jag blir berörd, jag blir arg och jag blir ledsen. Men dessa berättelser är inte bara oro, sorg och smärta. Det är också viktigt att lyfta fram och betona att dessa berättelser också präglas av så mycket hopp, av så mycket kärlek och av så mycket glädje.

Fru talman! Regeringen har under denna mandatperiod orsakat så mycket lidande och otrygghet för dem som är allra svagast i samhället. Det har varit en svag och oförberedd hantering sedan dag ett. På ett otal punkter gör nu regeringen snabba lappkast för att försöka få människor att tro att det skulle löna sig att rösta för att denna regering ska sitta i fyra år till. Även när det gäller det område som dagens debatt handlar om – LSS och personlig assistans – sker en ändring, eller åtminstone en skenbar ändring.

Frågan man ställer sig är: När kommer nästa förändring, och hur ska man våga lita på en regering som snabbt byter ståndpunkt när opinions-siffrorna dalar? Hur ska de människor som allra mest behöver samhällets skydd kunna lita på detta?

Vi moderater vill säkerställa assistansreformens långsiktiga hållbarhet. Detta kräver bland annat en helhetssyn där man ser hela människan och inte enbart ett system. Den lagstiftning som ska tas fram framöver måste vara rättssäker, överblickbar och långsiktig. Vi moderater anser att lagar och regelverk rörande LSS-lagstiftningen och personlig assistans ska utformas så att de människor som behöver samhällets stöd allra mest ska få det, exempelvis funktionshindrade med rätt till personlig assistans. Därför, fru talman, är Moderaternas linje tydlig.

För det första: Syftet med LSS och personlig assistans är att människor ska kunna leva självständiga liv. Det värnar vi. Assistansreformen är en djupt sympatisk och central frihetsreform. Den är vi stolta över att ha genomfört tillsammans i den borgerliga regeringen 1994. Den ändrade rättspraxisen de senaste åren har skapat oro bland människor med funktionshinder och deras anhöriga, och vi tar del av denna oro och förstår den.

För det andra: De senaste årens domar i Högsta förvaltningsdomstolen har skapat oro bland personer med funktionshinder och deras anhöriga. Regeringens beslut att frysa tvåårsomprövningarna var därmed bra och nödvändigt. Vi anser dock att det är viktigt att detta blir en temporär övergångslösning och att det tas fram en långsiktigt hållbar lösning framåt. Regeringens arbete i Socialdepartementet med att ta fram en långsiktig lösning som stärker personlig assistans och LSS-reformens legitimitet måste nu intensifieras. För det tredje: Högsta förvaltningsdomstolen lade nyligen fram en ny principiellt viktig dom. Denna dom kommer att påverka förutsättningarna för personlig assistans. Högsta förvaltningsdomstolen slår fast att sondmatning ska räknas som ett grundläggande behov och ska därmed ge rätt till personlig assistans. Domen är principiellt viktig. Den senaste tiden har flera barn som sondmatas blivit av med personlig assistans efter beslut från Försäkringskassan.

Domen slår fast tre grundläggande saker. För det första slås fast hur man ska se på egenvård i förhållande till assistans utifrån LSS. Egenvård är i grunden en sjukvårdande insats rent rättsligt. För det andra klargör denna dom att förhållandet att någonting är egenvård inte diskvalificerar

det från att ligga till grund för assistansersättning. För det tredje ska sondmatning jämföras med måltid, som således ska räknas som ett grundläggande behov i lagen om personlig assistans.

Anf. 4 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Jag måste få börja med att tacka Kristdemokraterna för initiativet till att debattera det aktuella rättsläget för personlig assistans.

Hur står det egentligen till med rättsläget? Rättsosäkerheten är stor. Hade jag varit assistansberättigad hade jag varit rädd och orolig. Varje gång mitt ärende eventuellt av någon orsak behövde prövas igen skulle jag vara rädd för att det skulle kunna innebära att jag faktiskt blir utan den hjälp som jag har haft och som jag behöver, trots att mitt hjälpbehov kanske är precis detsamma eller till och med har blivit större.

Det är inte okej att vi skrämmer och oroar människor på detta sätt, och det är inte okej att vi rycker bort den lilla trygga grund som de står på. Det går inte att bortse från människan bakom varje liten inskränkning, varje liten förändring eller varje liten tolkning i lagstiftningen som vi gör, för det finns alltid minst en individ som påverkas och blir drabbad.

Fru talman! Jag ska återkomma till rättsläget, men först tänkte jag ge min syn på läget i stort. Att hålla sig strikt till ämnet är inte vårt utskotts starka sida, och jag tänkte passa på att sväva ut lite grann även i dag.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Det är min bestämda uppfattning att det är regeringens signalpolitik som har lett till det kaos, den förvirring och den inhumana situation som faktiskt råder i dag. Jag säger inte att det nödvändigtvis är medvetet, men det är konsekvenserna av ett agerande med en rad uttalanden och en rad beslut som faktiskt har fattats. Man har talat och agerat på ett sätt som sänder tydliga signaler. Det handlar om regleringsbrevet till Försäkringskassan, det handlar om uttalanden om att dra ned på assistansersättningen och kostnaderna för personlig assistans och det handlar om direktiven i LSS-utredningen. Det finns ingen som kan sticka under stol med att detta sänder signaler och att någonting har hänt sedan hösten 2015, enligt mig tyvärr inte i rätt riktning. Det har skett en drastisk försämring och förändring. Det vet jag till hundra procent att folk ute i den bittra verkligheten håller med om. Det är faktiskt de som har blivit drabbade.

När regeringen uttalar sig om att den är beredd att spara, när regeringen ger direktiv till LSS-utredningen om att spara på assistansen och inte komma med förslag som är kostnadsdrivande och när den ger direktiv till Försäkringskassan om att bryta utvecklingen när det gäller antalet timmar måste man vara bra naiv om man tror att det inte sänder signaler som kan få förödande konsekvenser och som faktiskt skapar en stor oro.

Situationen har lett till nya tillämpningar och tolkningar av domar som man tidigare inte har tolkat, eller i varje fall inte har tillämpat. Nu, många år senare – i alla fall tre – efter de vägledande domarna börjar man tillämpa dem. Hur kan det komma sig? Hur kan det vara så att allt fler får färre timmar, eller kanske till och med helt indragen assistans? Hur kan det komma sig att allt fler nekas assistans när de ansöker om sådan?

Vi får ständigt höra att ingen förändring har gjorts och att ingenting har ändrats. Likväl har vi en situation där runt 1 500 har förlorat sin assistans och där cirka åtta av tio som söker får avslag. Någonting måste faktiskt ha föranlett detta.

Prot. 2017/18:115

21 maj

-----

*Aktuell debatt om
rättsläget för personlig
assistans*

Varje gång som jag eller någon annan här påpekar att det är regeringens signalpolitik som är en stor bidragande orsak får vi veta att några sådana signaler aldrig har sänts. Det blir inte trovärdigt. Det är inte trovärdigt att från regeringens håll påstå att några signaler inte har skickats.

Det är intressant, fru talman, att när en myndighet eller en utredare får i uppdrag att göra besparingar ska det enligt regeringen inte ses som att en tydlig signal sänds. Men om man gör tvärtom och tar bort krav på besparingar är det helt plötsligt en tydlig och viktig signal.

När regeringen tog bort besparingskravet i LSS-utredningen skrev man följande: ”Vi tar bort kravet på besparingar och med det skickar vi en viktig signal till utredarens fortsatta arbete.” Då är det väl bra märkligt att förneka att tidigare besparingskrav skulle ha varit en tydlig signal, precis som vi i debatten har påtalat flera gånger.

Politik handlar inte bara om att påverka och förändra utan framför allt om att ta ansvar. Försäkringskassan har på direkta order tvingats till mer restriktiva bedömningar som har lett till att människor som har mycket omfattande behov inte längre får det stöd de har rätt till. Löfven, Strandhäll och Regnér har velat sänka kostnaderna för både sjukförsäkring och personlig assistans, men när förslagen får konsekvenser och kraftig kritik sparkar man i stället generaldirektören. Det är inte att ta ansvar. Jag kallar det svagt att skylla ifrån sig i stället för att ta sitt ansvar och stå för sina beslut och försöka rätta till dem. Det är att ta ansvar. Det är tydlig signalpolitik som tyvärr har lett till att vi är där vi är i dag.

Fru talman! Sverigedemokraterna lägger en halv miljard mer än regeringen i vår vårbudget på just det här området. Med det anser vi att regeringen bör ta initiativ till att återställa tillämpningen för alla som har sparkats ut ur den statliga assistansersättningen och som har fått avslag under de senaste åren.

Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman, åhörare, tittare och lyssnare! Den rödgröna feministiska regeringen arbetar systematiskt och målmedvetet för en långsiktigt hållbar välfärdspolitik. För oss miljöpartister är det en självklarhet att välfärden ska omfatta alla.

Den här debatten har begärts med anledning av en dom i Högsta förvaltningsdomstolen om sondmatning. Bakgrunden är att Försäkringskassan sedan Högsta förvaltningsdomstolens dom 2012 tolkat sondmatning som egenvård – en sjukvårdande insats – som inte berättigar till statlig assistansersättning. Och det har inneburit stora problem för många.

När Kammarrätten i Göteborg, i december 2016 i mål nr 3208, valde att gå på motsatt linje uppstod ett tolkningsproblem och därmed ett osäkert rättsläge. Försäkringskassan begärde då att Högsta förvaltningsdomstolen skulle förtydliga vad som gällde. Det gjorde man genom att överklaga kammarrättens beslut. Den 13 april i år kom Högsta förvaltningsdomstolens nya domslut. Domstolen har denna gång kommit fram till att sondmatning ska räknas som hjälp med måltider, vilket innebär ett grundläggande behov och därmed ett behov som berättigar till statlig assistansersättning.

Den nya tolkningen från Högsta förvaltningsdomstolen innebär självklart att många känner lättnad eftersom de på grund av den tidigare tolkningen nekats det stöd de behöver. Vi i Miljöpartiet utgår självklart från att Försäkringskassan nu ändrar sina bedömningar utifrån det nya rättsläget, som rimligen bör vara stabilt.

I Sverige är det nämligen myndigheterna som tolkar och tillämpar de lagar riksdagen stiftar. Varken riksdag eller regering har den befogenheten. Riksdagen kan på olika sätt uttrycka sitt missnöje, och regeringen kan försöka lägga sig i myndigheternas arbete – även om det är rättsligt tvivelaktigt – genom att exempelvis byta ut en generaldirektör och skriva regleringsbrev.

Politikens uppgift är egentligen att utvärdera myndigheternas tillämpning ute i samhället och sedan göra om lagarna om de tillämpas på ett sätt som medborgarna inte vill eller som politikerna inte hade avsett.

För oss miljöpartister, som anser att intentionerna i lagen om stöd och service som antogs av riksdagen 1993 var mycket bra, är det naturligtvis stötande att de tolkningar som myndigheterna sedan dess har gjort har fjärrmat tillämpningen så långt från det avsedda. Vi, liksom jag tror alla övriga partier, har sett den här besvärande utvecklingen över tid, och många av oss har ifrågasatt den.

Det har även gjorts en hel del försök från politiken under de senaste 25 åren som lagen varit i kraft att ingripa för att säkerställa att de ursprungliga intentionerna ska gälla. Politiken såg ganska tidigt att det var problem med lagstiftningen. Det handlade både om att personer med svåra funktionsvariationer inte fick det stöd de rimligen borde ha fått och om att fullt friska personer lyckades lura handläggare och tillskansa sig mycket stora bidrag. Varje gång skandalerna slogs upp i medierna ifrågasattes lagen både av dem som ville förbättra lagen för dem med svåra funktionshinder så att de skulle kunna få stöd och av dem som helt enkelt såg lagen som dysfunktionell och ville ta bort den. LSS har verkligen varit mycket omdebatterad.

Redan 2001, bara sju år efter det att lagen hade börjat tillämpas, tillsattes den första utredningen för att försöka rätta till bristerna i lagstiftningen. Jag har försökt gå igenom historiken för att bilda mig en uppfattning om hur många gånger LSS har utretts, men det är inte lätt att få en helt säker bild av det. Troligen handlar det om fler än fem utredningar som har tittat på lagen.

En säkrare bild av utvecklingen får man om man tittar på själva lagtexten och noterna för när delar av lagen har förändrats. Då ser man att under de snart 25 år som lagen har varit i bruk har det skett ändringar i själva lagtexten under 14 av dessa 25 år.

Jag tror att vi måste ha den här bakgrunden med oss för att förstå att LSS troligen var en ovanligt otydlig lag som gav tillämpande myndigheter alltför vida och oklara ramar att tolka. Därför har vi fått många av de problem som kantat lagens historia.

Alliansregeringen hade åtta år på sig och genomförde två utredningar men lyckades inte förtydliga eller säkerställa lagstiftarens ursprungliga intentioner. Den nuvarande regeringen har på sina snart fyra år inte heller lyckats med uppdraget. Den utredning som den nuvarande regeringen tillsatte 2016 har emellertid ett uppdrag som, när det redovisas, kanske gör

det möjligt att äntligen göra den modernisering och uppdatering av lagen som vi alla vet är nödvändig.

Att det så kallade sparkravet nu har tagits bort gör det kanske enklare både för utredaren att fullgöra sitt arbete och för politiken att hitta en bred överenskommelse om hur man kan säkerställa att personer med svåra funktionshinder ska kunna leva ett fullvärdigt liv som alla andra.

Anf. 6 PER LODENIUS (C):

Fru talman!

Som vattendroppar som
möts kind emot kind innan
de flyter ihop och
samtalar genom de olika
unika kroppsspråk som
signalerar mellan
hjärtans slag och
framkallar ett lika värdes
flow av glädje

Med den här dikten av Lena Eldståhl inledde jag den aktuella debatten om assistansen som hölls här i riksdagen för ett och ett halvt år sedan, närmare bestämt den 28 oktober 2016.

Lena, som skrivit dikten, har själv behov av assistans och då, för ett och ett halvt år sedan, märkte hon tydligt hur det blev svårare och hårdare i bedömningarna av tilldelningen av hennes assistanstimmar. Då, för ett och ett halvt år sedan, fanns det en stor oro över att hon skulle behöva dra ned på att arbeta och på sina fritidsaktiviteter. Det var en oro som nu har infriats.

Lena hade vid det tillfället, för ett och ett halvt år sedan, precis fått besked om att hennes assistanstimmar kraftigt skulle minskas. Och hon får än i dag slåss för varenda assistanstimme. Hon orkar inte längre vara aktiv på samma sätt som tidigare. Kraften går i stället åt till att överklaga och till att ta fram underlag och bevis om hennes behov. Och kraften går också åt till oron över ekonomin, oron över att det inte längre går ihop då man inte längre kan arbeta och samtidigt måste betala för delar av stödet ur egen ficka. Inte minst går kraften till oron över att över huvud taget överleva utan den hjälp som hon behöver men inte längre får.

Kommer det att finnas en hjälp där när jag behöver den för mitt eget liv? Det är detta debatten måste handla om. Den måste handla om varje individ som genom det rättsläge vi i dag ser inom assistansen hamnar utanför samhället och om varje individ som i stället för att använda sin kraft och ork till ett arbete och en aktiv fritid måste använda den till att överklaga och bevisa sina behov. Debatten måste handla om varje individs oro och rädsla.

Vart tog grundintentionerna i assistanslagstiftningen vägen? Vad hände med intentionen att dessa människor ska kunna leva som andra? Hur kunde regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet hamna så fel?

Fru talman! Centerpartiet värnar grundintentionerna i assistanslagstiftningen. Centerpartiet värnar individens valfrihet. För Centerpartiet är möjlighet till jobb och utbildning viktiga delar för att kunna vara delaktig och aktivt delta i vårt samhälle.

En förutsättning för valfrihet är att man själv kan styra över sitt stöd och sin assistans – att man till exempel fritt kan välja utförare. Att vara delaktig är viktigt för individens utveckling, och det är viktigt för vårt samhälles utveckling. Vi har inte råd att ställa individer utanför.

Men för att kunna vara delaktig behöver man också ha förutsättningarna för detta. Därför genomförde den borgerliga regeringen på 90-talet LSS-lagen och lagen om personlig assistans. Assistans är ju enligt lagen personligt utformat stöd åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sådant som personlig hygien, måltider, att klä sig och att kommunicera med andra. Dessa är basala behov för att i nästa steg kunna vara delaktig och aktiv i samhället.

Att regeringen genom exempelvis regleringsbrev och utredningsdirektiv har utmanat grundintentionerna med den personliga assistansen är helt uppenbart. Till exempel har antalet personer som får statlig assistansersättning tydligt minskat sedan 2015, trots att all statistik säger att det borde ha varit fler som beviljats den statliga assistansersättningen.

Bifallsfrekvensen för nyansökningar låg under flera år stabilt omkring 40 procent. År 2016 halverades dock denna frekvens till runt 20 procent, och statistiken från inledningen av 2017 visar på en fortsatt ökning av avslagen på nyansökningar.

Det handlar alltså om ett ökat antal personer, individer och människor som inte får personlig assistans beviljad eller som har blivit av med sin assistans eller, som Lena, fått den kraftigt sänkt. Att detta påverkar möjligheten att kunna leva som andra är uppenbart. Livsförutsättningarna och möjligheten till ett aktivt liv, om det så handlar om jobb eller fritid, påverkas självklart.

Men, fru talman, detta är som sagt inte bara siffror i en tabell. Det är inte bara statistik. Det handlar om individer – om personer som kanske genom en olycka eller sjukdom fått sina förutsättningar kraftigt försämrade eller förändrade. Det handlar om personer som inte får det stöd och den hjälp som de är i behov av, som en direkt följd av regeringens politik under denna mandatperiod. Det är en kombination av passivitet – det vill säga att regeringen har valt att inte i tid lägga fram förslag i ett läge då domstolar och myndigheter fattar beslut som vi anser strider mot intentionerna i LSS – och en lång rad konkreta beslut som slår direkt mot assistanssystemet. Var finns tron på människan och allas lika värde?

Fru talman! Från Centerpartiets sida är vi tydliga med att intentionerna i lagen måste återupprättas. Syftet med den personliga assistansen och LSS-lagen är ju att ge ett kontinuerligt och sammanhållet stöd, så att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att såväl ha en fungerande vardag i det egna hemmet som att delta i samhällslivet, ägna sig åt fritidsaktiviteter och ha ett arbete eller studera.

För oss i Centerpartiet är det helt grundläggande att lagstiftningen och tillämpningen av lagen lever upp till detta. Därför är nu vår viktigaste uppgift att återupprätta grundintentionerna med den personliga assistansen.

Anf. 7 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! I nästan fyra år har vi drivit en kamp mot regeringen som jag aldrig i min vildaste fantasi hade kunnat tro att vi skulle behöva driva. Aldrig hade jag kunnat ana att en rödgrön regering skulle bli ansvarig för

att vi i dag står med en LSS-reform som nästan helt saknar funktionsduglighet. Inte för en sekund hade jag kunnat tro att den hårdaste striden vi skulle ha skulle bli den om min och din rätt att leva våra liv som fria individer med självbestämmande och rätt till delaktighet.

Om det inte hade varit för funktionshinderrörelsens enträgna kamp hade en av vår tids största frihetsreformer i dag varit helt skjuten i sank. Trots att denna mandatperiod kantats av motgång efter motgång har de inte för en sekund givit upp kampen för LSS. Trots att deras liv helt rasat samman har dessa människor använt sitt mod och sina krafter för att inte låta det undgå någon vad regeringens politik har kostat. De har tvingats att delge oss sina mest privata angelägenheter för att vi verkligen ska se vad som sker. Med sig själva som levande exempel har de tvingats att visa vad var och en av oss kan komma att förlora, allt för att vi ska få behålla våra rättigheter.

Jag är därför väldigt stolt över att vi tillsammans med funktionshinderrörelsen har gjort skillnad. När regeringen gav Försäkringskassan i uppdrag att minska antalet timmar fick vi tillsammans regeringen att backa. När regeringen tyckte att schablonen var tillräckligt hög fick vi dem att tänka om. När den senaste domen om tilläggstid föll var vi med och tryckte på för att få dem att ändra lagen, och vi har tillsammans sett till att regeringen tagit bort besparingskravet i LSS-utredningen.

Varje gång som denna eller den förra regeringen försökt att få frågan om assistans att handla om fusk och kriminalitet har vi synliggjort den fruktansvärda strategin att genom att undergräva en reforms legitimitet göra det möjligt att slå sönder bärande fundament i vår välfärd. Med stenhård kamp har vi puttat regeringen åt rätt håll, fått dem att göra om och göra rätt och fått regeringen att visa att de kan om de verkligen vill.

Men dessvärre, fru talman, vill inte regeringen ta det enda beslut som krävs för att verkligen säkra LSS. Vår tio år långa strid för att få en lagändring har inte givit resultat. Att ändra lagen är nämligen ett beslut som faktiskt skulle kosta.

Sanningen är att inte en enda av de förändringar som regeringen gjort har haft någon som helst betydelse för de tusentals människor som drabbats av deras politik. Inte en enda av de punkter som regeringen har backat på hjälper de över 1 000 personer som har fått sina liv fullständigt sönderslagna under denna mandatperiod. Regeringen hade ett mål: att kostnaderna för assistansen skulle minska. Detta mål var viktigare för dem än vår rätt till vårt liv.

Det råder inga tvivel om att den främsta anledningen till att bara 11 procent i dag blir beviljade assistans är den allt hårdare rättstillämpningen. Detta har vi under tio års tid pekat på, och vi har krävt att lagen just därför måste ändras. Men två regeringar i rad har i stället stått med armarna i kors och tittat på när en av vår tids största frihetsreformer har förlorat sin grundintention. Med öppna ögon har de sett på när människor har förlorat sina grundläggande rättigheter.

Inte en gång har vi sagt att regeringen ska styra våra domstolar. Det vi kräver är att regeringen ska stå upp för det beslut vi har fattat i Sveriges riksdag: att vi ska ha en lag som ger oss alla rätt att leva våra liv med självbestämmande och med rätt att delta i samhället. Vi ska ha en lag där människors rättigheter och behov ska styra. Det är ett demokratiskt fattat

beslut som nu inte respekteras, eftersom regeringen vägrar att ändra lagen efter alla de domar som fallit.

Fru talman! För oss i Vänsterpartiet är vårt välfärdskontrakt heligt. För oss är det en självklarhet att om Emmas barn skulle födas med en funktionsnedsättning ska vi gemensamt garantera att hen ska kunna växa upp till en fri medborgare. Om Mikaelns kärlek blir sjuk ska vi se till att hen ska kunna arbeta, studera och ta hand om sin familj. Och om jag skulle råka ut för en olycka ska ni se till att jag fortfarande kan gå ut och dansa.

LSS-reformen är ett löfte som vi i Sveriges riksdag har givit varandra om att det inte är vår funktionalitet som ska vara avgörande för om vi ska få vara fullvärdiga och fria medborgare. Den är ett löfte om att vi, oavsett vad livet bjuder, ska känna oss trygga med att vi ska få våra behov tillgodosedda och att vi ska ha rätten att leva våra liv.

Det är ett löfte som vi kommer att slåss för. Regeringen kan vara säker på att frågan om en lagändring kommer att vara med oss under hela valrörelsen, men vi kommer inte att sluta där. Ni kan lita på att detta är en fråga som kommer att följa med direkt efter valet och där vi med alla tillgängliga medel kommer att pressa nästa regering till att säkra LSS.

Anf. 8 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack till Kristdemokraterna, som har påkallat denna ytterst viktiga debatt!

Fru talman! Den som har behov av assistans ska ha rätt till assistans. Detta är ett ordagrant citat av statsrådet Lena Hallengren. Det är ett klart uttalande, som statsrådet Hallengren ärvt av det förra statsrådet Åsa Regnér och som också hon använde väldigt flitigt. Vi har hört det ständigt upprepat sedan hösten 2015.

Men, fru talman, sanningen är ju att det pågår en tyst katastrof i Sverige. Människor med stora funktionsnedsättningar ställs dagligen utanför på grund av den socialdemokratiskt ledda regeringens helt omänskliga passivitet och politiska signaler till sina myndigheter.

Fru talman! Ett samhälles värdighet mäts i hur vi tar hand om de allra mest utsatta. Det är det som är välfärdssamhällets yttersta spets, det som det faktiskt handlar om.

Det som pågår är inte enbart ett tillkortakommande för systemen i välfärdslandet Sverige. Det är ett svek mot dem som behöver välfärden allra mest för sin frihet, för sin delaktighet och ytterst för tillgången till sina egna liv. Och låt oss inte glömma bort att det är statens myndighet och regeringens ansvar.

Min första fråga till ansvarigt statsråd är: Vad säger du egentligen, mer än det du sa i inledningsanförandet, till lilla Selma och hennes hårt prövade familj som, trots den nya domen som nu uttolkats, trots överslätande uttalanden och löften av statsrådet, har blivit av med sin livsviktiga assistans enligt Försäkringskassans beslut? Vad säger ministern till lilla Wendela i Habo, till Eleonora i Malmö och till alla de andra barnen som förvägras sin rätt till hjälp med andning, matning eller tillsyn vid sina epileptiska anfall?

Fru talman! Den 1 januari 2015 hade 16 124 personer insatsen personlig assistans. Tre år senare, i april 2018, var det 14 638 personer – en differens på 1 486 personer. Det är något alldeles unikt när det gäller den här

lagens utveckling. Aldrig förr har antalet minskat så mycket och så drastiskt fort. Om andelen av befolkningen dessutom skulle ha varit densamma som 2014/15 skulle antalet personer som har insatser i dag vara ungefär 17 200, eftersom vi också har en befolkningsökning.

Fru talman! Vi liberaler står i ord och handling upp för den största av frihetsreformer i vår tid. I dag monterar den rödgröna regeringen ned friheten i snabb takt av kostnadsskäl och med ideologiska förtecken. Vi mot-sätter oss självklart besparingen på dem som behöver samhällets stöd mest. Vi lägger därför 1,5 miljarder mer än regeringen per år på dessa människor för deras mänskliga rättigheter, deras frihet och möjlighet till delaktighet för att nå tillbaka till den nivå som var före katastrofens inledning. Vi lägger totalt 6 miljarder i vårt budgetförslag.

Fru talman! Tiden för partiets vackra tal är förbi. Det måste till skarpa politiska förslag, och det måste till pengar. Det handlar om trovärdighet, och det handlar faktiskt om människors liv.

Regeringen har inte ändrat lagstiftningen, enligt statsministern och enligt ansvarigt statsråd. Det är sant, men man kan inte krypa undan ansvaret för att förändringarna har skett utifrån ett antal domar som har tolkats av Försäkringskassan, det vill säga statens egen myndighet som man har tillsynsansvar över. Detta har gett omedelbar effekt rakt in i människors vardag, i många fall en mycket dramatisk effekt.

Fråga två från mig blir hur regeringen ser på att det inte är domarna som har förändrat verkligheten för människorna utan myndigheten Försäkringskassans tolkning av domarna – något som senast i går kväll blev övertydligt i SVT:s nyhetsrapportering. Regeringens egen myndighet fortsätter att göra sina tolkningar av våra högsta juridiska instansers utslag – tolkningar som domstolens egna företrädare inte känner igen. Detta är något som de inte vill vidgå att de har fattat beslut om.

Fru talman! Det är uppenbart att regeringen har haft väldigt svårt att hantera de här frågorna. Jag är väldigt rädd för att man nu försöker städa bort dem från valrörelsen med ett och annat dimridåbeslut.

Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! I en samhällsgemenskap bär vi varandras bördor. Problemet är att det offentliga nu har släppt taget. Kvar står de anhöriga som inte annat kan än att försöka bära bördorna. Men många av dem dignar under det ok som det innebär att inte få den hjälp av samhället som man kan förvänta sig.

Assistansersättning handlar om alla dem med omfattande behov som inte har anhöriga eller har anhöriga som inte orkar bära bördan, som har sett sin tillvaro förändras från att leva sitt liv till att bara överleva.

Jag har, precis som statsrådet Hallengren, träffat många av dem som fortfarande har sin personliga assistans. Många är rädda för att också de ska drabbas och bli av med sina insatser. Jag har också hört dem vittna om vilken enorm betydelse insatsen har, vilken skillnad det gör i livet att få kunna vara delaktig – det som är hela syftet med hela LSS-lagstiftningen. Och det gäller såklart också de andra insatserna inom LSS, där var och en kan ha mycket stor betydelse för de enskilda. Men det är en rättighetslag där vi måste värna rättigheterna.

Rättigheterna är inte någonting som är skrivet i guld och som inte går att förändra. Rättigheterna är det som har urholkats. Vill vi, som Kristdemokraterna vill, återupprätta och försvara assistansen måste vi ändra lagen. Om vi inte ändrar lagen kan den inte återupprättas. Därför är jag extra bekymrad av att regeringen ger sken av att det är detta som vi är på väg att göra.

Inte bara de första fruktansvärt negativa direktiven till utredningen gick ut på att göra besparingar på just assistansersättningen, utan i det tilläggsdirektiv som regeringen kom med skriftligt den 3 maj finns denna nyckelmening: Förslagen ska sammantaget inte leda till att behovet av anslagna medel ökar jämfört med dagens nivå.

Låt oss då backa tillbaka till 2015. Om man menar att det här är en utveckling som har pågått i decennier och att det inte har blivit någon skillnad kan man ju läsa vad Socialstyrelsen skrev för bara några veckor sedan: Från och med 2015 har antalet indragningar av beslut om statlig assistans ökat kraftigt.

Det har alltså hänt något sedan 2015. Går man tillbaka och jämför budgetprognoser och siffror ser man att det har skett besparingar. Sedan regeringen i oktober 2015 började tala om att man var beredd att göra besparingar på assistans har besparingarna börjat. Utfallet blev 200 miljoner lägre än vad man hade förväntat sig bara mellan oktober 2015 och januari 2016. År 2016 blev besparingen 4,4 miljarder och 2017 3,8 miljarder. År 2018 beräknas den bli 3,5 miljarder, 2019 3,6 miljarder och 2020 3,9 miljarder – alltså en besparing på nästan 4 miljarder per år. Den nya lägre nivån säger regeringens nya direktiv att man inte ska frångå.

Då är frågan: Är dagens nivå rimlig, som innebär att den som inte kan andas inte kan vara säker på att det är ett grundläggande behov som man kan förvänta sig att vi tar ett gemensamt ansvar för att tillgodose så att vi fördelar bördan? Är man nöjd med dagens nivå?

Regeringen säger: Förslagen ska sammantaget inte leda till att behoven av anslagna medel ökar jämfört med dagens nivå.

Dagens nivå har ju inneburit att tusentals människor färre än förväntat har rätt till statlig assistans, och även om rättsutvecklingen har handlat om statlig assistansersättning har detta spilt över på alla andra LSS-insatser.

Det som också är bekymmersamt inom rättsläget är att det i dag är olika. Den som fick sitt beslut omprövat har ett sämre rättsläge än den som inte hann få det. I dag kan man inte räkna med att man har samma rättigheter trots att man har samma situation. Föräldrar till de barn som föddes efter 2015 får ta större ansvar än andra. De som är beroende av kommunal assistans har ingen hjälp av att det i dag fanns ett tillfälligt stopp.

Jag vill veta av regeringen: Vad vill ni göra? Är ni nöjda med dagens nivå? Varför har ni annars sagt i det nya direktivet att det är den nivån som ska gälla?

Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Debattformen är ju sådan att jag har fyra minuter på mig att försöka svara på alla inlägg och frågor. Jag ska göra mitt bästa, men hinner säkert inte med allt.

Jag inser att riksdagens talarstol inte är den bästa platsen för dialog och för att försöka begripa varandra fyra månader före ett val. Jag beklagar det, för jag tror att denna fråga behöver just gemensam dialog, samtal och förståelse. Det finns utan tvekan delade meningar, men jag tror att skillnaderna blir överdrivna i talarstolen och större än vad de egentligen är.

Jag välkomnar Moderaternas besked om att vilja delta i att säkerställa assistansens långsiktighet, för det är precis det som det handlar om. Hade tidigare regeringar klarat av att göra en översyn av en komplicerad, omfattande och viktig lagstiftning hade vi kanske hela tiden kunnat göra mindre förändringar. Nu står vi i ett läge då vi kommer att behöva göra ganska mycket, tillsammans med den grupp som är här just nu eller andra, och det är viktigt.

Sverigedemokraternas påståenden om att domslut och myndighetsutövning inte skulle utgå från lagstiftning förvånar mig. Det är dessutom instämmanden från flera partier här inne. Att regeringen skulle tolka domarna i stället för myndigheterna vore ovanligt, och jag tror inte att det är det som egentligen efterfrågas.

Jag förstår dock att det finns en uppgivenhet. Jag kände den när jag var vice ordförande i socialutskottet under förra mandatperioden och vi kallade de ansvariga statsråden till utskottet och frågade vad som händer när vi har domar som påverkar. Det hade vi redan då, även om det har accelererat. Det fanns inga enkla svar, och jag beklagar att vi inte tillsatte en utredning redan då.

Som jag sa i min inledning är den utredning som nu arbetar mycket viktig. Det är avgörande att utredaren kommer fram till en helhet som verkligen garanterar det som är lagens ursprungliga intention.

Bengt Lindqvist, tidigare socialminister, tillsatte Handikapputredningen, och Bengt Westerberg, dåvarande Folkpartiet, lade fram LSS-lagstiftningen. Jag vill understryka att det var ett blocköverskridande arbete, och det är en del av det som vi också ska bära med oss i dag.

Jag vill också vända mig mot att vem som får eller inte får statlig assistans skulle styras av tilldelade resurser. Då borde det vara en budgetfråga och ganska enkelt att lösa. Så är det inte. Att ta itu med frågan om att få en bättre fungerande lag är svårt, men det är också enda sättet att få en lag som är långsiktigt hållbar, skapar trygghet och ger möjligheter och delaktighet i samhället. Då krävs ett annat samtal om LSS och assistans än det vi har i dag.

Vi måste komma bort från debatten om luftpengar och om att större anslag garanterar assistans åt dem som har förlorat den. Den bärande frågan är hur vi ska ändra lagstiftningen.

De beslut som har fattats om tvåårsomprövningar, väntetid och beredskap som ska räknas in i grundläggande behov, informationsskyldighet från stat till kommun och den enskilde är viktiga förändringar som spelar stor roll.

Jag ska också säga något kort om Kristdemokraternas Emma Henrikssons fråga om att det inte ska vara kostnadsdrivande från dagens nivå. Det är ett annat sätt att uttrycka att man inte har fria händer, vilket inga utredningar har. Vad LSS-insatserna sedan kommer att kosta får vi se. Det är inte budgeten utan lagstiftningen som styr vilka insatser som ges.

Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det är helt centralt att sträva efter långsiktighet och hållbarhet i assistansreformen. LSS-utredningen jobbar vidare i syfte att bland annat skapa en långsiktig och hållbar utveckling och för att insatserna inom LSS ska bli mer ändamålsenliga.

Vi moderater anser att det är viktigt med ett helhetsgrepp och ett långsiktigt ansvarstagande, och det är bra att frågan utreds grundligt. Det handlar om att säkerställa rätten till ett liv för de allra svagaste. Låt oss därför gemensamt se till att säkra denna långsiktighet och hållbarhet för dem som verkligen behöver det som mest, för dem med behov av och rätt till personlig assistans.

Fru talman! Det är också helt avgörande att fler människor kommer i arbete och att fler företag startar och växer sig starka för att ge långsiktiga och hållbara förutsättningar för en trygg och väl fungerande personlig assistans – och all annan välfärd i Sverige. Fler i arbete och fler starka företag stärker möjligheterna för att LSS och personlig assistans kan säkerställas långsiktigt.

Fru talman! Allt fusk med bidrag och skatter är djupt problematiskt. Det är något vi satsar resurser på att bekämpa. Såväl inom LSS som i andra välfärdssystem behövs skarpare uppföljning och tillsyn. Det avsätter vi utökade resurser för i vår budget. Allt oupptäckt fusk är förlorade skatte kronor och resurser som i stället kunde ha använts till att utveckla välfärden för alla med behov av assistans, vård och omsorg.

Fru talman! Det är direkt stötande att mindre nogräknade personer skor sig på andras legitima behov av stöd och hjälp. Så kan det inte få fortsätta. Resurserna ska gå till dem som har rätt till samhällets gemensamma stöd. De som har personlig assistans ska få den hjälp de behöver och har rätt till. Inget annat duger. Samtidigt ska dessa stöd vara långsiktiga och hållbara. Ett ekonomiskt balanserat ansvarstagande är därför nödvändigt.

Fru talman! I frågor och avgöranden som rör LSS och personlig assistans krävs gemensamma lösningar, helhetssyn och balanserade avvägningar som syftar till långsiktighet, överblickbarhet och hållbarhet för den enskilde i behov av personlig assistans. Detta gäller även för att kunna ge ökad trygghet och förutsebarhet för anhöriga, utförare av assistans och ansvariga huvudmän, stat och kommun. Rådande otrygghet och osäkerhet för de många drabbade är ovärdigt Sverige. Det vilar därför ett tungt ansvar på regeringen.

Jag lovar att Moderaterna ska bidra till att gemensamt säkra långsiktighet och hållbarhet för dem som behöver det som mest, dem med behov av och rätt till personlig assistans.

Anf. 12 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Även om det är så som vissa här har påpekat, att man tidigare och löpande genom åren har behövt göra olika justeringar och förtydliganden, har det aldrig varit så här osäkert och turbulent. Trots att det under årens lopp vid flera tillfällen har gjorts utredningar och tillägg i lagen finns en viss problematik kvar. Problematiken består bland annat i en inkonsekvent rättstillämpning till följd av oklara rättsregler. Detta bidrar såklart till att rättssäkerheten inte kan garanteras.

Det här påvisas tydligt i inte minst en dom från Högsta förvaltningsdomstolen 2015. En kvinna som har haft personlig assistans i 15 års tid förlorar den plötsligt helt och hållet. Hon blir helt utan assistans efter att Högsta förvaltningsdomstolen gjorde en tolkning av lagen som radikalt förändrade innebörden i lagen, så som den var tänkt från första början.

Jag skulle tro att det kommer att fortsätta råda osäkerhet vad gäller rättstillämpningen, inte minst för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

En annan dom som har tagits upp här handlar om huruvida sondmatning kan utgöra grund för personlig assistans. Det var fantastiskt bra och viktigt att den kom på plats, men den ställer saken lite på sin spets. Den innebär nämligen att den tolkning som har gjorts tidigare under de senaste åren i någon mening har stridit mot lagen. Nu har det sagts att lagen ska tolkas på ett visst sätt, och så har den inte tolkats förut. Jag känner mig därför trygg med att säga att man tidigare i viss mån har stridit mot lagen.

Det finns personer som har drabbats hårt av beslut som har visat sig stå i strid med hur lagen var tänkt. Svaret på frågan hur det står till med rättstillämpningen är att det i vissa fall faktiskt ser väldigt illa ut.

LSS är en rättighetslag. Därför måste rättstillämpningen kunna fungera. Förarbetena måste vara tydliga, och lagens intentioner måste vara väldigt tydliga. Vi står här i talarstolen och säger hela tiden att vi vill värna lagens intentioner, som de var från början. Det vill vi alla. Därför är det intressant och trevligt att höra från statsrådet att breda överenskommelser måste komma till. Jag förutsätter och hoppas att det kan bli så. Jag vet ju att vi alla vill dra åt samma håll. LSS är som sagt en rättighetslag. Därför känns det lite märkligt att vi ens ska behöva debattera frågor om huruvida vi tillämpar våra lagar på rätt sätt.

Fru talman! Jag har under mina år i riksdagen lagt fram förslag om att utreda begreppet om grundläggande behov. Jag är absolut inte ensam om att vilja se över vad som gäller och vad som ingår. Jag har påtalat problemen med hur Försäkringskassan bedömer grundläggande behov. Med det har jag velat att regeringen ska utreda hur man kommer till rätta med problemen och utifrån det vidta åtgärder.

För mig är det uppenbart att mycket ligger i frågan om vad som omfattas och hur vi ska se på grundläggande behov. Det blir smått bisarrt när vi här diskuterar huruvida sondmatning ska räknas som ett grundläggande behov eller att man diskuterar huruvida det är ett grundläggande behov att andas. Vi är väl alla överens om att det naturligtvis är så det borde vara.

Det jag däremot inte kan förstå är regeringens ambition om hur det hela hänger ihop. Alla ska visserligen få den hjälp de behöver och har rätt till, men samtidigt får utredningen inte komma med förslag som ökar kostnaden.

Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! För Miljöpartiet var det helt självklart att det så kallade sparkravet i LSS-utredningen inte hade någon som helst koppling till ett ifrågasättande eller en begränsning av de rättigheter som lagen ursprungligen ansågs innebära för personer med funktionsvariationer. Syftet var det motsatta. Utredningens uppgift var och är fortsatt att säkerställa att LSS-lagens rättigheter inte urvattnas av den praxis som har utvecklats.

Det så kallade sparkravet handlade dels om att förbättra lagen så att personer som inte omfattas av personkretsarna inte ska kunna tillskansa sig bidrag. Dels handlar det om det generella ekonomiska ansvaret som vi inom politiken alltid måste ha när vi hanterar skattebetalarnas pengar. För att en rättighet ska säkras långsiktigt gäller det att den tillgodoses inom ekonomiska ramar som medborgarna accepterar. En slösaktig tillämpning gynnar aldrig de brukare som har rätt till stöd och som ska ha det.

Miljöpartiets ambition har aldrig varit att försämra för dem som har behov av assistans för att kunna leva ett liv så likt andras som möjligt. Tvärtom har vår oro för kritiken mot lagen motiverat oss att genom den utredning vi har varit med om att tillsätta försöka säkerställa att det ursprungliga syftet med lagen kan fortsätta att gälla.

När vi diskuterar den här frågan måste vi vara väldigt ödmjuka inför den historik som LSS-lagstiftningen och dess tillämpning ger oss kunskap om. En rättighetslagstiftning som genererar stora och ganska osäkra kostnadsposter i statsbudgeten kräver nog den breda uppslutning i politiken som jag tror att alla var överens om 1993. Jag var ju själv inte med då. Att det varit svårt att hantera de problem som tillämpningen och vägledande domar har gett är kanske en signal om att politiken har varit osäker på om den breda uppslutningen verkligen finns i dag eller har funnits under resan. Ingen har vågat öppna Pandoras ask, som jag har hört någon uttrycka saken.

Förhoppningsvis har alla de debatter vi i år har haft om assistansen skingrat denna osäkerhet. Det underlättar säkerligen att hitta ett brett stöd som en förnyad och bättre LSS-lagstiftning skulle vara betjänt av. Jag tror inte att någon vill se en framtid där politiker bråkar om vad avsikten med en ny lag var. Det kan i värsta fall leda till att vi kommer tillbaka till den situation vi nu befinner oss i.

Myndigheter och domstolar har ett enklare jobb med tolkningen av de lagar vi stiftar om vi är så pass överens i grunden när det gäller värderingar att det inte krävs vaga formuleringar för att nå en stor uppslutning bakom lagen. För de personer som har ett långvarigt eller ett livslångt behov av assistans för att så mycket som möjligt kunna leva ett liv som alla andra är det viktigt att villkoren är förutsägbara och långsiktiga. Ett brett politiskt stöd för en ny lag borde därför vara väldigt eftersträvansvärt.

Jag kommer själv inte att sitta i riksdagen under nästa mandatperiod men jag utgår från att en ny rödgrön regering kommer att presentera förslag till en förtydligad lagstiftning utifrån Utredningen om översyn av insatser enligt LSS och assistanssättningen.

Miljöpartiets förhoppning är att detta arbete ska leda till att de osäkerheter som nu råder blir blott ett minne. Vi vill att de med behov av assistans därefter ska kunna känna sig trygga med att en sådan förbättring ger dem möjlighet att leva som alla andra. Då måste kanske även huvudmannaskapsfrågan lösas, fru talman.

Anf. 14 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Regeringen har lämnat förslag till förändringar. Det är förändringar som delvis kan ha lindrat vissa av effekterna. Centerpartiets vilja är dock att göra mer och snabbare än vad regeringen lyckats åstadkomma. Man kan säga att dessa förändringar och tillägg regeringen har gjort, som

är långt ifrån tillräckliga för att leva upp till grundintentionerna med LSS och assistansen, är gjorda under galgen.

Men det är knappast regeringen som har den tuffaste snaran om sin hals. Det är i stället de som har drabbats av minskad eller indragen assistans. Det handlar om dem som inte längre kan jobba, ha en aktiv fritid och leva ett så vanligt liv som möjligt när tillämpningen av lagen och den personliga assistansen inte ger det stöd man har behov av. Det är där snaran har dragits åt.

De förändringar som har skett inom LSS-området och assistansen under de senaste åren är en direkt konsekvens av regeringens politik, som har haft som tydligt syfte att sänka kostnaderna för personlig assistans och LSS. Finansminister Magdalena Andersson sa redan hösten 2015 att vi måste dämpa kostnaderna inom assistansersättningen. Samma höst beordrade regeringen i sitt regleringsbrev att Försäkringskassan skulle bryta utvecklingen av antalet assistanstimmar. I samband med att LSS-utredningen tillsattes sa dåvarande ansvarig minister Åsa Regnér att det inte går att se på när kostnaderna för personlig assistans ökar. Direktivet till utredningen var också tydligt: Lagg förslag för att minska kostnaderna för assistans!

Nu har visserligen regeringen kommit med ett tilläggsdirektiv till LSS-utredningen, där utredaren inte längre behöver föreslå besparingar inom assistansersättningen. Men besparingarna har ju redan börjat, precis som Emma Henriksson tog upp i sitt anförande.

Ministern försökte förklara den text i tilläggsdirektivet som säger: ”Förslagen ska sammantaget inte leda till att behovet av anslagna medel ökar jämfört med dagens nivå.” Men efter en kraftig skärpning i bedömningen av grundläggande behov inom den personliga assistansen har ju redan många människor fått sin hjälp indragen, fru talman. Familjer har splittrats för att föräldrarna inte längre får hjälp med vård av sina barn hemma.

Regeringen har efter omfattande kritik tillfälligt stoppat tvåårsomprövningarna. Men man har exempelvis inte lagt fram något förslag för att hindra konsekvenserna av den dom som anger att andning inte är ett grundläggande behov, trots att Centerpartiet och andra partier krävt detta. Domen får förödande konsekvenser för exempelvis de barn som är i behov av respirator i hemmet.

Jag noterar att regeringen gärna vill skylla de problem som uppstått på domstolar och på Försäkringskassan, i stället för att själv ta ansvar för den situation som uppstått. Men sanningen är att regeringen har drivit igenom ett antal beslut som har fått stora konsekvenser.

Vi måste tillbaka till det som är grundtanken med LSS och den personliga assistansen: att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att leva som andra. Vänsterregeringen måste också sluta bedriva klappjakt på de företag som erbjuder assistans av hög kvalitet. Slutligen, fru talman, måste regeringen snarast komma med reella förslag om skarpa lagändringar som återupprättar intentionerna i LSS och assistansen.

Anf. 15 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Den utveckling vi nu ser är inte bara djupt inhuman. Den är ett hot mot allas vår rätt att leva som fria medborgare i en demokrati.

När ett av världens rikaste länder låter ekonomi gå före våra grundläggande behov och rättigheter bör varje människa känna enorm oro. Var och en av oss måste förstå att det här är ett verkligt hot mot oss alla.

I debatten låter det som att det enbart är regeringen som är ansvarig för att vi har den akuta situation vi nu står i, men sanningen är att den attack som reformen är utsatt för fick sitt startskott med alliansregeringen. Det var den som satt vid makten när vi började vår kamp för lagändring, och det var med Alliansen vid makten som retoriken om fusk och kriminalitet blev alltmer rådande. Det var då ekonomi så självklart skulle gå före människors behov.

I dag befinner vi oss i en situation där det är två cementblock i det här rummet som hindrar att vi på riktigt löser krisen. Det är Moderaterna och Socialdemokraterna som är anledningen till den situation vi har i dag, och det är dessa två partier som förhindrar att vi får till en lagändring. Inget av dessa partier lever upp till sina vackra ord om att värna LSS.

Fru talman! Jag har lyssnat mycket noga på Moderaterna de här åren. Det jag hör är föga lugnande. Moderaterna pratar fortfarande om svaga grupper och sköra människor, fast det här handlar om dig och mig. Moderaterna pratar nästan oftare om företagen än om människors behov och väljer allt som oftast att fokusera på fusk och kriminalitet. Moderaterna har inte en enda gång sagt att de verkligen vill ändra lagen.

Att Moderaterna inte slåss för vår trygghet är inget som direkt förvånar, men det som verkligen är bekymmersamt är att de går till val som del av en allians. Det går inte att säga något annat än att Liberalerna och Kristdemokraterna har gjort ett fantastiskt arbete under den här mandatperioden. Men vad kommer det att ha för innebörd efter valet? Vad har väljarna att vänta från er när det största partiet i er klubb så tydligt visat att det inte vill ändra lagen? Det är snart val, och Socialdemokraterna och Miljöpartiet har redan tydligt visat att de inte är beredda att säkra LSS. Men även ni blir väljarna svaret skyldiga. Betyder en röst på någon av er att vi kommer att få en lagändring?

Nu tänker ni kanske säga att jag minsann står här och kastar sten i glas-hus och att vi minsann varit en del av regeringen. Men ni vet lika väl som jag att det inte är sant. Vi har under den här mandatperioden förhandlat om budgeten – en roll vi spelat mycket väl, då vi har sett till att stärka välfärden, som den förra regeringen raserade, och stärka funktionshinderspolitiken i dess helhet. Det är inte en nedskärning i budgeten som regeringen gjort. Det är ett abdikerande som lagstiftare som är deras största svek.

Vi i Vänsterpartiet går till val självständigt med vår egen politik. Vårt svar till väljarna är glasklart: Vi kommer inte att ge oss innan LSS är en lag att lita på för oss alla.

Anf. 16 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Först måste jag bara förtydliga vad som är regeringens ansvar. Självklart ska regeringen inte vare sig tolka juridiska domar eller sätta sig över fristående myndigheter. Men det är varje regerings ansvar att ha en tillsyn över att lagen följer lagstiftarens intentioner och att rätts-medvetandet i samhället upprätthålls. Det är varje regerings skyldighet att ta ett tillsynsansvar, och det är det som sviks.

Lena Hallengren har regeringskollegor som i stort sett varje vecka står i nyhetsmedier och påpekar att lagar och domar är på väg att gå åt fel håll och att översyner behöver göras. Man sjuksätter också dessa i strid ström. Det är bara att titta på den propositionslista som riksdagen just nu har att behandla.

Undantaget är området funktionsnedsättning. Det finns inte en enda kringlag runt LSS som regeringen har gjort någonting åt. Vi kan titta på bilstödet. Vi kan titta på de olika delarna inom LSS och den statliga personliga assistansen. Vi kan titta på färdtjänsttillståndsprövningar. Vi kan titta på område efter område där tillsynsansvaret sviks. Detta är ytterst allvarligt, för det är riktat mot en enda grupp i samhället.

Vi ser nu också hur myndigheter ställs mot varandra. Det sker dagligen en kostnadsövertalning från den statliga assistansen till kommunerna – de kommuner som Lena Hallengren hyllade i sitt inledningsanförande och som sköter sig. Javisst, de sköter sig, för de ser människors behov, fru talman. Men i dag fattas kommunala beslut om att man får ett positivt assistansbeslut från sin kommun under förutsättning att man överklagar Försäkringskassans beslut. Det här är ett sätt att både koagulera igen det juridiska systemet med överklagningar och ställa myndigheter mot myndigheter med medborgaren som vapen. Det är fullständigt otillständigt.

Vi ser inläsningar i kommuner. Ett exempel som Lena Hallengren tog upp i sitt inledningsanförande är att en person har tvingats sluta sitt arbete och flytta hem till sina föräldrar därför att kommunen där arbetet ligger inte beviljar personlig assistans. Det blir ju en inläsningseffekt och en kraftig beskärning av friheten att kunna leva sitt liv och göra sitt arbete.

Fru talman! Detta har beskrivits på många sätt i dag. Men det måste ändå lyftas fram vad som egentligen är skillnaden i tilläggsdirektiven jämfört med de gamla direktiven till LSS-utredningen. Man ska följa ramen. Uppemot 7 miljarder kronor är redan sparade. Utredningens förslag till ny lagstiftning får inte gå ut över ramen. Försäkringskassans prognoser pekar mot ytterligare 3–4 miljarder fram till 2020. Vad är skillnaden, Lena Hallengren, i de nya direktiven jämfört med de gamla?

Fru talman! För mig är det ganska uppenbart att tiden för vackert tal från partierna är över. Det måste till skarpa politiska förslag och budgetförslag.

Anf. 17 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Jag kommer tillbaka till den fråga jag ställde i mitt förra inlägg: Är dagens nivå rimlig? Är det den situation vi har i dag som är den vi förväntas acceptera? För Kristdemokraterna är svaret tydligt: Nej. Lagen om stöd till personer med behov måste återupprättas, och det måste göras genom att vi ändrar lagen.

Den analys som Försäkringskassan presenterade i december förra året visade på att det var domar som gjort att Försäkringskassan har ändrat sin praxis. Man har gjort bedömningen att insatser som kräver ingående kunskap kan bara den få som har psykiska funktionsnedsättningar och inte den med fysiska funktionsnedsättningar.

Var det intentionen från lagstiftaren när lagen stiftades? Jag bedömer att det inte var så. Kristdemokraternas bedömning är att det inte ska vara så. Då måste lagen specifikt ändras så att vi ger tydliga instruktioner till både myndigheter och domstolar och talar om: Det här är något annat än

det vi ville ha. Vi lägger fram en ny beställning, skriver en ny lag och säger: Vi vill att den som har de här behoven, oavsett orsaken eller karaktären av funktionsnedsättning, ska omfattas.

Jag fick för någon vecka sedan frågan vad som är personligt och integritetsnära. En åtta-, nioåring som badas hemma i badkaret är normalt sett naken. Är det integritetsnära? När jag var en liten tjej på åtta år hade jag nog känt att det är ganska personligt och nära. Vem som är med mig i den situationen är inte någonting som jag inte vill kunna ha inflytande över. Det hade varit samma sak om jag hade varit utsatt för det i dag.

I dag är inte det en självklarhet. Precis som det i dag uppenbarligen inte är en självklarhet att sondmatning räknas som ett grundläggande behov. Det handlar om att få i sig mat. Det är ganska lätt att inse att det strider mot den allmänna uppfattningen om vad som är grundläggande behov i tillvaron: att äta, att sova och att få känna glädje. Det är sådant som är viktigt.

Vi kristdemokrater skulle önska att vi i stället hade en debatt om hur vi ska utveckla stödet till dem med svåra funktionsnedsättningar, hur de ska kunna bli ännu mer delaktiga, hur de ska kunna utöva ett aktivt föräldraskap om de har haft fått gåvan att bli förälder och hur de om de kan upprätthålla ett arbete ska kunna få stöd för att fortsätta att göra det. Det är grundläggande delar i mänskligt liv.

Vi vill utveckla, men först måste vi återupprätta. Då krävs det specifika beställningar från lagstiftaren till utredningar som säger: Det är just det här vi ska återkomma till. Det är just de här sakerna som vi vill ha ny lagstiftning om. Det saknas i direktiven. Det finns i direktiven fina skrivningar. Men det finns också den begränsning i locket som säger att det är dagens nivå. Dagens nivå innebär en nästan 4 miljarder årligen lägre ambitionsnivå än tidigare.

När samhällsgemenskapen föräras med fler människor, när vi blir fler och fler som har behov, måste vi också höja ambitionen. Det är vad Kristdemokraterna tänker fortsätta att göra.

Anf. 18 Statsrådet LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag skulle önska att vi alla gjorde vårt yttersta för att inte göra frågan alldeles för busenkel retoriskt och svartvit ideologiskt. Jag tror inte att vare sig lagstiftningen eller i förlängningen brukaren kommer att tjäna på det. Vi behöver fundera över hur och på vilket sätt vi tar det allra största ansvaret för att lagstiftningen verkligen kommer att dels fullfölja lagstiftarens ursprungliga intentioner, dels de ambitioner vi har i dag.

Det är en del av sanningen. En 24 år gammal lagstiftning i en kontext möter såväl nya målgrupper som ett samhälle som har förändrats och ambitioner som ser annorlunda ut. LSS är en oerhört viktig lagstiftning. Jag skulle vilja att de som på något sätt påstår att det skulle vara så enkelt att ändra lagstiftningen använder sina sista två minuter av talartiden till att berätta hur det ska göras.

Borde regeringen i stället tala om hur domstolar ska döma eller hur myndigheterna ska tolka domarna? Det är nämligen inte någon rimlig ordning. Hur gör vi nu för att se till att den utredning som lämnas strax före jul verkligen på riktigt tas på stort allvar? Jag menar det på riktigt. Vi kan stå här i talarstolen någon gång om året och diskutera rättspraxis. Men om

vi på riktigt vill ha förändring måste vi våga delta och se till att ta ansvar när utredningen kommer.

Jag vill använda min sista halvminut av talartiden till att säga att det finns en grupp som vi inte har talat om när vi talar om assistans som jag vill säga någonting om. Det handlar om den grupp som är personliga assistenter. Det är en grupp som vi verkligen måste ha med i sammanhanget. Vi måste ha vägar att stärka den gruppen. Många av dem älskar sitt arbete. Men det är inte en grupp som alltid blir sedd. Det är inte en grupp som upplever att den har en status. Det är en grupp som behöver möjlighet till kompetens som ser till att fler stannar i yrket.

Anf. 19 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! En svag och oförberedd regering har under den här mandatperioden orsakat en stor och upprörande otrygghet, osäkerhet och oro. Lagstiftningen är ändå vårt ansvar här i riksdagen. Det handlar inte om att säga hur domstolarna ska döma.

Runt omkring i hela vårt land har människor med behov av stöd samt anhöriga som bara vill leva ett så vanligt liv som möjligt och delta i samhället, någonting som de har rätt att göra, under denna regering förföljts av hotet att mattan dras bort under deras fötter.

Några punkter är för oss viktiga att slå fast. Vi moderater är väldigt stolta över att ha varit en del av den regering som införde assistansreformen 1994. Låt mig vara tydlig på den punkten. Vi tog då vårt ansvar, och vi kommer att göra det tillsammans med övriga Alliansen. Det behöver inte någon vara orolig över, inte någon debattör i denna kammare och heller inte någon annan.

Syftet med assistansreformen är nämligen själva kärnan i vad moderat politik handlar om. Det är en frihetsreform som handlar om rätten att kunna leva ett självständigt liv. Men det ska vara rättssäkert och långsiktigt där fusk är inte acceptabelt, för medlen ska gå till de människor som behöver dem.

Därför hoppas jag att budskapet till Ludvig, hans föräldrar och lillasyster och alla de tusentals andra som nu vill få ett besked är att vi gemensamt härifrån ska kunna arbeta för att de som verkligen behöver detta bäst också i framtiden ska kunna känna sig trygga i att de får det.

Anf. 20 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Regeringen har gjort förändringar. Många av de förändringar som den har gjort som är negativa har jag lyft fram i mitt första anförande. Men regeringen har också gjort förändringar som de facto är bra.

Man talar ofta om regleringsbrevet som fick förändrad lydelse men kanske inte direkt någon större förändrad innebörd. Men den ändrades. Det gjorde regeringen först efter kraftiga påtryckningar. Man nämner gärna att man fryst tvåårsomprövningarna som en förändring som regeringen har gjort. Det gjorde den efter kraftiga påtryckningar. Vi kan tala om att väntetid också ska räknas in. Den ändringen gjordes utifrån påtryckningar just i detta forum.

Besparingskraven i LSS-utredningen har tagits bort efter kraftiga påtryckningar. Däremot ska vi inte, precis som andra här har lyft fram, låta oss luras av regeringen att tro att regeringen nu tar bort dem. Vi behöver inte spara, bara det inte kostar mer. Det får inte så mycket faktisk innebörd för dem som behöver hjälpen.

Det är klart att regeringen har gjort förändringar, men nästan ständigt under kraftiga påtryckningar. Jag tänker fortsätta att trycka på. Jag är stolt över de påtryckningar som vi från oppositionen har lyckats få igenom.

Fru talman! Detta är ett viktigt forum för att kunna förstå varandra och för att kunna enas. Det är här vi har gjort de flesta och de kraftigaste påtryckningarna.

Detta är viktiga debatter, och jag tycker att vi bör fortsätta med dem. Jag skulle än en gång vilja tacka Kristdemokraterna så mycket för att de initierade debatten och Lena Hallengren för att hon deltog.

Anf. 21 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Det blir en märklig debatt när oppositionens företrädare påstår att Miljöpartiet skulle dela de värderingar som uttrycks i besluten som fattas av domstolar och Försäkringskassan när de tillämpar lagstiftningen.

Därför vill jag än en gång, fru talman, understryka att Miljöpartiets inställning är att de som har rätt till assistans ska få det. Vi värnar intentionerna i den ursprungliga lagen från 1993 och har uppfattat att en del av de vägledande domarna har styrt tillämpningen åt ett håll som vi uppfattar som stötande – det är det ord jag har använt i mitt manus, och så uppfattar vi det faktiskt.

Det är till exempel totalt obegripligt att sondmatning inte skulle kunna räknas som hjälp att inta föda och därmed inte anses vara ett grundläggande behov. Detsamma gäller att den väntetid som är en förutsättning för att en assistent ska finnas på plats när ett behov uppstår inte skulle kunna räknas in i arbetstiden. Detta är fullständigt obegripligt.

Vi ser det som positivt att regeringen snabbt kunde åtgärda problemen med väntetid och beredskap liksom konsekvenserna av tvåårsomprövningarna. Men vi inser samtidigt att en större översyn av lagstiftningen är nödvändig och att detta kräver ett större utredningsarbete.

Jag undrar om det handlar om oppositionens dåliga samvete för att man trots två utredningar under sina åtta år vid makten inte lyckades göra någonting åt detta. Är det detta dåliga samvete som är orsak till det höga tonläget och till det som jag uppfattar som felaktiga påståenden? Det är inte regeringen som har orsakat den förändrade tillämpningen, utan det är myndigheternas tillämpning.

Man efterfrågar en ny lagstiftning. Vi har nu tillsatt en utredning, och jag tror att om vi verkligen vill skapa bred samstämmighet skulle vi kunna få till en lagstiftning som åstadkommer det vi alla uttrycker att vi vill, nämligen att säkerställa de ursprungliga idéerna med lagstiftningen.

Anf. 22 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Centerpartiet värnar den grundläggande intentionen med lagen om stöd och service. Det är en rättighetslag vars syfte är att ge personer med stora funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra.

Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor kan växa, att de vill kunna försörja sig själva och de vill vara fullt delaktiga i samhällslivet. Det handlar om individer, människor och personer som, precis som Lena som jag inledde mitt första anförande med att tala om, har fått sitt liv ifrågasatt. Det är människor som får slåss för varenda assistanstimme och som inte längre orkar eller kan vara aktiva på samma sätt som tidigare.

Deras kraft går åt till att överklaga och till att ta fram underlag och bevis. Kraften går åt till att ständigt bli ifrågasatt. Men inte minst går kraften åt till oron för att över huvud taget kunna överleva utan den hjälp man behöver men inte längre får. Det handlar också om den kraft som tas från föräldrarna som inte längre får stöd kring sitt barn – ett barn som kanske inte längre kan bo kvar hemma när assistansen tas bort.

Det är det här debatten borde ha handlat om. Den borde handla om varje individ som genom det rättsläge vi i dag ser inom assistansen har hamnat utanför samhället. Den borde handla om varje individ som i stället för att ha ett arbete och en aktiv fritid måste använda sin kraft och ork till att överklaga och bevisa sina behov. Den borde handla om varje individs oro och rädsla.

Fru talman! Jag fortsätter att upprepa detta: Därför är det självklart för Centerpartiet att värna den personliga assistansen och LSS grundintentioner och då också valfriheten och möjligheten att själv välja och bestämma över sin assistans.

Anf. 23 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Vi står mitt i en brinnande kris och ett läge som är akut och som har ett pris så högt att det nästan är svårt att greppa.

Trots det är jag mycket stolt över vad vi har åstadkommit under mandatperioden. Vi har fått regeringen att backa från sin egen politik, vi har fått människor att förstå att detta är en fråga som rör oss alla och vi har med små steg förskjutit debatten från att handla om fusk och kriminalitet till att handla om våra rättigheter.

Men vi har inte fått regeringen att säkra LSS. Det är dock ännu inte för sent. Det finns fortfarande tid för regeringen att lyssna på rörelsen, att följa sin egen kongress och att på allvar sätta handling bakom vackra ord om LSS.

Fram till den 9 september kan regeringen ge ett nytt direktiv till utredningen om att lagen ska ses över och ändras utifrån alla de domar som har kommit sedan 2008. Det är inte svårare än så.

Min starka rekommendation är att man nu tar sitt förnuft till fånga och går till handling. Jag kan lova en sak: Frågan om LSS kommer inte att tystas ned för att regeringen fyller igen hål som den själv har skapat. Vi kommer att se till att LSS blir en verkligt het fråga till den dag då vi åter är garanterade våra rättigheter.

Anf. 24 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! För Liberalernas räkning kan jag bara konstatera att det krävs korta, snabba beslut och förändringar i dagsläget, för läget är akut för så många människor. Men det krävs också en kraftfull parlamentarisk överenskommelse med en utredning i botten där vi kan komma överens om en långsiktigt hållbar lösning för alla dem som behöver det.

Lena Hallengren efterlyste förslag på hur man ska göra. Från vår sida har Liberalernas högsta beslutande organ lagt fram ett helt program för att täcka upp grunderna till en helt ny lagstiftning. Det är en modernisering av LSS som så väl behövs. Lagstiftningen kommer fler till del, den är bättre individuellt utformad och den innehåller fler insatser och ökad flexibilitet mellan insatserna.

Detta är stora, viktiga delar som vi behöver komma överens om. Jag kan bara konstatera att vi liberaler varken i eller utanför en ny regering i höst kommer att medverka till fortsatta neddragningar av assistansen av det slag som vi nu har sett MP och S genomföra.

Det handlar, fru talman, om mänskliga rättigheter. Det handlar om att skapa ett samhälle där alla får chansen att vara sitt allra bästa jag. Det är ett samhälle där man får leva sitt liv i frihet och forma sin framtid som man själv vill efter sina alldeles egna förutsättningar i det sammanhang man själv lever.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tacka Kristdemokraterna för initiativet till denna debatt och alla debattörer för en bra debatt som har varit klagörande på många sätt.

Anf. 25 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! I början av 2017 konstaterade Försäkringskassan i en analys som man då presenterade att man förväntade sig att tillämpningen av de domar som har ändrat rättsläget ännu inte har fått genomslag fullt ut.

Låt oss komma ihåg det när vi diskuterar att det finns ett stopp för tvåårsomprövningar och när vi går och väntar på vad som ska komma. För var och en av dem som söker stöd i form av assistansersättning och för var och en av dem som av något skäl måste få sin sak omprövad är det nuvarande rättstillämpning som gäller. Det är nu det finns människor som varje dag hindras från att släppas in till det stöd som vi hade tänkt att de skulle få.

Statsrådet frågade om råd: Vad ska vi göra? Jag håller med om att det vore väldigt bra om det kunde vara en lika stark uppslutning kring att vi ska ha en hög ambition på området som det var när lagen en gång tillkom.

Mitt råd är därför: Utred i särskild ordning för var och en av de domar som nu under de senaste tre åren har fått en helt annan rättstillämpning hur vi ska gå tillbaka till hur de tillämpades tidigare!

Då hade vi ett läge som vi ändå kände att vi var trygga med. Utifrån detta läge ska vi kunna bygga vidare, för det är det vi måste göra.

Det här är verkligen ett lackmustest på vad det är för typ av samhälle vi är. För oss kristdemokrater är det helt givet att som samhällsmedborgare som hjälper varandra ska vi bära varandras bördor för att var och en inte bara ska kunna överleva utan faktiskt leva.

Anf. 26 Statsrådet LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag har talat om trygghet många gånger här i dag. Jag gör det för att jag är övertygad om att trygga människor också blir friare människor. Jag gör det för att jag vet att det är trygghet som skapar möjlighet till frigörelse. Vårt starka samhälle med generell välfärd för alla och individuellt stöd för den som behöver skapar trygghet. Investeringar i välfärd, inte skattesänkningar, behövs för att välfärden ska fungera.

Prot. 2017/18:115
21 maj

-----

*Aktuell debatt om
rättsläget för personlig
assistans*

LSS och assistansen är en del av vårt samhällsbygge. När den tillkom var det revolutionerande. I dag är den en del av den svenska modellen. Personlig assistans och LSS har haft enorm betydelse för livsmöjligheterna för människor med funktionsnedsättningar i Sverige. Många människor kan gå till jobbet i dag tack vare assistansen eller ledsagningen. Många människor kan flytta hemifrån tack vare assistansen eller möjligheten till en gruppboende. Många barn får en rikare fritid tack vare korttidsstillsynen. Många familjer får tid och möjlighet till rekreation tack vare korttidsboende.

Många, många människor lever friare och självständigare i dag tack vare den reform som möjliggjorde LSS och assistans 1994, men jag vet att de senaste årens förändrade rättspraxis har skakat om människors liv och skapat oro. Till er som är oroliga vill jag säga att jag hör oron. Jag känner er frustration. Jag förstår att ni, liksom vi, är trötta på det här. Jag lovar att jag kommer att göra allt jag kan för att vi ska klara det som är svårt men väldigt viktigt i det uppdrag som vi har påbörjat: att få till stånd en tryggare, mer förutsägbar och tydligare LSS. På vägen dit kommer jag att fortsätta den dialog jag har påbörjat med brukare och berörda och med funktionshindersrörelsen.

Jag vill verkligen vara tydlig: Den som har behov av assistans ska också ha rätt till assistans.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 24 maj kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:32 för torsdagen den 17 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2017/18:510

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:510 Genomförandet av vapendirektivet av Daniel Bäckström (C)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 8 juni 2018.

Stockholm den 14 maj 2018

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Prot. 2017/18:115

21 maj

-----

§ 5 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM84 Direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan *COM(2018) 173* till miljö- och jordbruksutskottet

2017/18:FPM85 Ny förordning avseende sprängämnesprekursorer *COM(2018) 209* till försvarsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Justitieutskottets betänkanden

2017/18:JuU29 En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet

2017/18:JuU32 Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering

Konstitutionsutskottets betänkanden

2017/18:KU30 En generell rätt till kommunal avtalsamverkan

2017/18:KU42 Vissa villkor för statsråd och statssekreterare

Civilutskottets betänkande

2017/18:CU25 En ny lag om ekonomiska föreningar

Socialutskottets betänkanden

2017/18:SoU30 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem

2017/18:SoU32 Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre

§ 7 Svar på interpellation 2017/18:527 om erkännande av folkmordet 1915 – seyfo

Svar på

interpellationer

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Robert Hannah har frågat mig varför regeringen inte har för avsikt att erkänna folkmordet 1915 – seyfo. Han har frågat mig på vilket sätt regeringen arbetar gentemot den turkiska staten

för att de ska ta bort den brottsparagraf som gör det brottsligt att hävda att folkmordet har ägt rum. Robert Hannah har även frågat mig på vilket sätt regeringen arbetar för att en internationell domstol ska avgöra frågan, samt hur regeringen arbetar för att svenska medborgare som fått sina marker exproprierade och släktingar mördade ska få ersättning och ursäkt av den turkiska staten.

Utan tvivel begicks omfattande övergrepp mot den armeniska folkgruppen och andra minoriteter under första världskriget i det sönderfallande Osmanska riket. En betydande del av Osmanska rikets kristna befolkning dödades. Skildringarna av vad som hände är fruktansvärda. Omkring 1 miljon människor beräknas ha blivit offer för massövergreppen. En majoritet av dem som mördades var armenier, men bland offren fanns även andra kristna minoriteter: assyrier, syrianer, kaldéer och greker. De som dödades utgjorde mer än hälften av den armeniska befolkningen i området, och de flesta av de som överlevde flydde landet.

Det är viktigt att vi minns och lär oss av de mörka kapitlen i vår historia för att förhindra upprepning av massövergrepp i vår samtid. Detta är en fråga om respekt för folkrätt och mänskliga rättigheter som är grundläggande i svensk utrikespolitik. Frågor om hur en regering bör förhålla sig till, och benämna, massövergrepp långt bak i tiden är däremot komplicerade och innehåller flera folkrättsliga, konstitutionella, straffrättsliga och politiska aspekter.

Regeringen gav därför 2015 Stockholm Centre for International Law and Justice i uppdrag att på en principiell och allmän nivå belysa relevanta rättsliga, historiska och andra aspekter på förhållningssätt och benämningar i anslutning till historiska massövergrepp. Enligt rapporten är regeringsuttalanden som fastställer historiska fakta inte helt oproblematiske och kan uppfattas som normerande för forskningen och strida mot den akademiska principen om kritiskt tänkande. I fråga om massövergreppen i det sönderfallande Osmanska riket är det viktigaste att de berörda gemensamt analyserar och kommer fram till ett förhållningssätt till övergreppen. Dessa är de principiella skälen för vårt ställningstagande och också en anledning till att ytterst få regeringar gör uttalanden om de historiska massövergreppen.

Regeringen arbetar på olika sätt för att främja dialog genom bilaterala kontakter, genom EU och genom forskningsfrämjande. Detta arbete är inte minst viktigt i Turkiet och mellan Turkiet och Armenien. Exempel på dialogsatsningar är stödet till Hrant Dink Foundation som bidragit till att etablera det första armeniska institutet i Turkiet och arbetar för dialog och samförstånd mellan turkar och armenier i landet. Regeringen har också nyligen beslutat om bidrag till en armenisk organisation, Eurasia Partnership Foundation, för ett projekt som främjar dialog och samverkan mellan armeniska och turkiska civilsamhällesorganisationer.

Avseende hur regeringen arbetar gentemot den turkiska staten för reformer av strafflagstiftningen i fråga har regeringen vid ett flertal tillfällen uttryckt stark oro över begränsningar av yttrandefriheten i Turkiet. Den turkiska strafflagstiftningen innehåller paragrafer som kan användas för att döma oliktänkande för förtal av staten, dess högsta företrädare och institutioner samt förolämpning av den turkiska flaggan. Detta framgår i UD:s senaste rapport om MR, demokrati och rättsstatens principer i Turkiet.

Skärpningarna av lagstiftningen innebär också att fri debatt om frågor rörande de historiska massövergreppen är kraftigt begränsade, vilket är något som försvårar möjligheten till försoning.

Sverige använder varje möjligt tillfälle att i kontakter med turkiska företrädare betona vikten av yttrandefrihet och åsiktsfrihet, inklusive fri och öppen debatt, vilket utgör en fundamental del av demokratins kärna. Sverige och EU följer noggrant utvecklingen i Turkiet också när det gäller utvecklingen av ägandeförhållanden och processen att återlämna egendom. Det inbegriper också de juridiska processerna i Turkiet och Europadomstolen som rör kompensation för och återlämnande av exproprierad egendom, inklusive fall som rör minoriteters äganderätt.

Förste vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Prot. 2017/18:115

21 maj

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2017/18:521 om flexjobb

Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att uppfylla regeringens löfte om att inrätta flexjobb för personer med funktionsnedsättning. Han har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i närtid för att underlätta för människor med funktionsnedsättning att komma i arbete samt på vilket sätt jag i övrigt avser att verka för att funktionsnedsatta som vill och kan ska kunna komma i arbete. Till sist har Lars Beckman frågat mig vad jag avser att göra för att sänka trösklarna till arbetsmarknaden i Sverige.

Regeringen anser att möjligheter till delaktighet och arbete ska gälla alla, oavsett funktionsförmåga. Regeringen tillsatte förra året en utredning för att se över om det finns behov av flexiblare insatser för att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma i arbete eller behålla ett arbete. Ett exempel som utredningen hade i uppgift att se över var om en motsvarighet till de danska flexjobben skulle kunna vara en möjlig lösning. Utredningen hade även i uppgift att kartlägga hur det ser ut för den här gruppen i dag samt ge ökad kunskap om utbudet av insatser motsvarar de behov som finns. Vid behov fick utredningen överväga och föreslå åtgärder.

Utredningen anger i sitt betänkande att införande av flexjobb sannolikt skulle få liten effekt. Någon motsvarighet till de svenska lönebidragen finns nämligen inte i Danmark. Utredningen ser därför inte vilken effekt införande av flexjobb skulle få, då de olika formerna av lönebidrag fyller samma funktion.

Det finns inget i det svenska regelverket om lönebidrag som föreskriver att lönebidrag endast kan ges om en individ arbetar ett visst antal timmar. Utredningen menar därför att de svenska lönebidragen fyller en liknande funktion som de danska flexjobben. Däremot behöver kommunikationen om syfte och mål med lönebidragen förbättras enligt utredningen. Utredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen genomför nu flera satsningar för att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna komma i arbete eller påbörja en utbildning. För att stärka arbetsgivares förutsättningar att anställa höjer regeringen taket i lönebidragen stegvis till och med 2020. Regeringen har också tillfört resurser till Samhall, bland annat i syfte att kunna öka antalet anställningar. Regeringen har dessutom gett myndigheter i uppdrag att ställa praktikplatser till förfogande för bland annat arbetsökande med funktionsnedsättning.

Jag vill även framhålla vikten av att påverka arbetsgivares attityder till att anställa personer med funktionsnedsättning. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra informationsinsatser i syfte att påverka normer och attityder hos arbetsgivare gällande personer med funktionsnedsättning. Avsikten med informationsinsatsen är att göra arbetsgivarna uppmärksamma på att det finns kompetens hos dessa personer som inte tas till vara i dag. Insatsen kommer att pågå 2017–2019.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga fortsätter att vara en högt prioriterad grupp för regeringen.

Anf. 29 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det var nyss en intressant debatt om LSS här i Sveriges riksdag. Det har visat sig att den här regeringen har svikit Sveriges funktionsnedsatta å det grövsta, på många olika områden. Det var därför jag skrev den här interpellationen.

Inför valet 2014 drev ett av regeringspartierna frågan om flexjobb hårt. Inte minst funktionshindersrörelsen drev frågan, med all rätt. Det är nämligen inte mänskligt att så många funktionsnedsatta är förtidspensionerade i dag, fru talman. Det kan till och med vara på det sättet att unga människor går i skolan och drömmer om ett jobb. Men när de kommer ut i arbetslivet möts de av sjuk- och aktivitetsersättning. Det är inte rimligt.

Alla människor, oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte, ska kunna ha en arbetsplats att gå till. Det är på det sättet samhällets pengar ska användas. De ska ge en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Regeringen gav ett löfte om att 100 000 funktionsnedsatta skulle få jobb. Man skrev om det i regeringsförklaringen. Stefan Löfven var på Handikappförbundets kongress den 20 maj 2015. Där sa och lovade han att regeringen hade ”påbörjat ett arbete med flexjobb för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Vi kommer inte att ge oss. Alla ska kunna arbeta. Ingen ska lämnas bakom!”

Det är klart att en och annan trodde på det. Det är väl ganska rimligt. På samma sätt trodde man på Magdalena Andersson när hon sa att det inte fanns något behov av att höja bensinskatten. Ett och ett halvt år senare kostar bensinen 16 kronor litern. Tre år efter Stefan Löfvens löfte finns det i bästa fall en informationssida på Arbetsförmedlingens webbplats.

Fru talman! Det här duger inte. Om man ska ha förtroende för politiker måste de rimligtvis göra vad de säger, inte minst för Sveriges funktionsnedsatta. Det är unga människor som vill ha ett jobb och en arbetsplats att gå till.

Det blir såklart lite rörigt när regeringspartierna säger en sak men gör en annan.

Det är också rörigt för många arbetsgivare. Stödsystemen som Ylva Johansson talar om i sitt svar är väldigt många och omfattande, och det är krångligt. Många arbetsgivare – jag tror till och med enskilda arbetsförmedlare, i alla fall som jag har träffat – säger i dag att det finns så många stödsystem att det inte ens går att hålla reda på dem.

Priset för det får den som är funktionsnedsatt betala, när man inte får det där Gevaliakaffet; man får inte komma till den där arbetsplatsen med arbetskamrater. I stället har regeringen ägnat mycket tid och kraft åt att öka bidrag, och fler unga har hamnat i utanförskap. Det är inte acceptabelt.

Fru talman! Sveriges funktionsnedsatta förtjänar att ha en arbetsplats att gå till. Sveriges funktionsnedsatta ska ha samma rätt som vi andra att vara med på arbetsmarknaden.

Jag kommer i mitt nästa inlägg att tala om varför löftesbrottet är så allvarligt.

Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det här är en viktig fråga, om alla människors rätt till arbete. Som arbetsmarknadsminister kan jag aldrig vara nöjd förrän alla människor som kan arbeta också gör det. De ska ha möjlighet att få det stöd som krävs om det är på det sättet att särskilt stöd krävs för att man ska kunna arbeta.

Det är olyckligt att Lars Beckman för den här debatten med så många oriktiga och rent falska påståenden.

Till att börja med har vi aldrig ställt ut något löfte om några 100 000 flexjobb – självklart inte. Vi har inte ens 100 000 personer anställda med lönebidrag i dag.

Flexjobbssystemet i Danmark omfattar i dag 65 000 personer. Det beror på att man inte har lönebidrag i Danmark. I stället har man flexjobsmodellen som ersätter detta.

Vi lovade däremot att vi skulle vilja införa flexjobb. Därför tillsatte vi en utredning. Utredningens slutsats var att flexjobb inte behövs, eftersom samma flexibilitet finns redan i dag i lönebidragen. Det kan finnas anledning att fundera över vad man ska göra med dem, och det bereds i dag i Regeringskansliet. Jag tog emot resultatet från utredningen i mars.

Det är inte heller på det sättet att vi har jättemånga stödsystem bland anställningsstöden. Vi hade det tidigare, Lars Beckman. Men jag har genomfört en stor reform av det. Jag har reformerat lönebidragen, och jag har reformerat alla andra anställningsstöd. Nu har vi mycket färre anställningsstöd. Det är inte längre en stor flora.

Det är inte alls allt fler som lever på bidrag. Vi har i dag rekordfå personer som lever på bidrag, ersättningar eller försäkringar samlat och som inte försörjer sig genom arbete. Tvärtom har vi rekordmånga personer som försörjer sig genom arbete, vilket är bra.

Och det är inte på det sättet att allt fler unga är i utanförskap. Ungdomsarbetslösheten är tvärtom mycket låg. Den har sjunkit tydligt under mandatperioden. Vi klarar också en 90-dagarsgaranti.

Men vi går tillbaka till huvudfrågan: Hur ska fler personer med funktionsnedsättning kunna få ett arbete och försörja sig själva genom eget arbete? Det är uppenbart att det krävs mer insatser. Även om det är fler med funktionsnedsättning som har ett arbete i dag än när jag tillträdde är jag långt ifrån nöjd. Vi använder ju inte hela den kompetens som finns.

En del av detta har att göra med hur stödsystemen är utformade. Därför har den här regeringen kraftigt höjt taken i lönebidragen. Därför har vi sett till att Samhall kan anställa fler, och vi har utökat merkostnadsersättningen till Samhall. Därför har vi infört ett program för praktikplatser i staten för personer med funktionsnedsättning. Men mer kommer att behöva göras. Det handlar också om att påverka attityder för att fler ska kunna komma i arbete.

Vi har också lyssnat på funktionshindersrörelsen när det gäller begreppet "nedsatt arbetsförmåga". Och vi har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att se över uppdraget.

Mer kommer alltså att behöva göras. Jag kommer själv att träffa Funktionshindersdelegationen nästa vecka för att fortsätta den dialogen.

Anf. 31 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Låt mig läsa högt ur tidskriften Fokus. Eftersom Ylva Johansson tycker att jag svartmålar tar vi de fria och oberoende medierna till hjälp: "Men trots de vackra orden blev det ingen verkstad i regeringskansliet. När Fokus i mars i fjol – 2,5 år efter regeringsdeklarationen – ringde och frågade varför propositionen om flexjobb inte kommit än blev jag bollad mellan departementen. Ingen pressekreterare verkade ha hört talas om 'flexjobb'. Efter ett par dagar kom det vaga beskedet: 'Frågan bereds inom Regeringskansliet'. Några veckor senare tillsatte regeringen ändå en utredning om flexjobb, men nu med uppdraget att undersöka om 'det behövs'." Det skiljer sig alltså från vad som sas i regeringförklaringen, där man sa att det skulle införas. "Utredare blev en tidigare chef på Arbetsförmedlingen ... Och när utredningen nu är klar kommer den som av en händelse fram till att det inte behövs några förändringar av Arbetsförmedlingens regler."

Detta är alltså verkligheten i förhållande till vad statsrådet just sa. Det är väl bara att konstatera att inte heller Alliansen under sina åtta år inte lyckades särskilt väl med den här gruppen. Tyvärr har inte heller Miljöpartiets och Socialdemokraternas regering lyckats.

Jag tror också att det handlar om attityd hos arbetsgivare, men det är nog också en kostnadsfråga. Har vi väldigt höga lönekostnader i Sverige, vilket vi har i dag, blir det en kostnadsfråga för arbetsgivarna att anställa personer. På byggarbetsplatser talade man tidigare om att det fanns de som var duktiga på vissa arbetsuppgifter som var lite enklare och gav lite lägre lön. De arbetsuppgifterna gav ändå möjligheten att vara på en arbetsplats. De gav möjligheten att dela en kopp kaffe med arbetskamraterna och möjligheten att ha arbetskamrater. Detta måste ju vara bättre än att dessa personer får en passiv sjuk- och aktivitetsersättning.

Jag var personligen med på ett muskelseminarium för några år sedan. Där handlade hela eftermiddagen om drömmen om att få ett jobb. De unga funktionsnedsatta med muskelsjukdom hade drömmen om att få ett jobb, en arbetsplats att gå till och att kunna ta till vara den utbildning de hade.

Jag tycker att det är bra att statsrådet erkänner att det är ett stort misslyckande även på det här området.

Attityder är viktiga. Att titta på andra länders modeller är naturligtvis viktigt. Men min poäng med den här interpellationen är att det faktiskt kan ha varit någon som röstade på den här regeringen i tron att de skulle få ett flexjobb. Det kan ha varit någon som trodde på vad Stefan Löfven sa i regeringsförklaringen hösten 2014. Det är ju ganska rimligt att man tror på statsministern. Det är ganska rimligt att man tror på vallöften. Det är väl det normala. Men svaret blev alltså en utredning, som kom fram till att det vallöfte som ett av regeringspartierna gav inte skulle bli verklighet. Det löfte som statsministern gav i regeringsförklaringen skulle inte bli verklighet. Det tycker jag är väldigt olyckligt.

Jag tror som sagt att även den nya regeringen i höst – Stefan Löfvens regeringen kommer med stor sannolikhet att fällas i statsministeromröstningen – oavsett färg kommer att behöva prioritera den här gruppen. Varje människa har rätt att gå till en arbetsplats. Varje ung människa har rätt att få en kaffekopp med sina arbetskamrater. För detta måste vi jobba mycket hårdare.

Anf. 32 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! En av de saker som skiljer mig och Lars Beckman åt är att jag inte nöjer mig med att människor får en kaffekopp på sitt jobb. De ska också få lön. De ska få lika lön på samma sätt som alla andra på arbetsmarknaden, även om de har en funktionsnedsättning.

Sanningen är att vi i Sverige inte skulle klara oss utan alla de människor med funktionsnedsättning som arbetar. Om människor med funktionsnedsättning en dag inte skulle gå till jobbet skulle Sverige stanna. Vi är helt beroende av människor med funktionsnedsättning.

Jag tycker att man ska vara lite försiktig med att beskriva det som om deras arbetsinsatser skulle vara mindre värda än andras. De allra flesta personer som har en funktionsnedsättning arbetar i ett icke subventionerat arbete. De får full lön och har inget stöd för det arbete som de utför, på samma sätt som alla andra.

Några har en funktionsnedsättning som medför en sådan nedsättning av arbetsförmågan att det är rimligt att arbetsgivaren inte betalar hela kostnaden för arbetet. Där går staten in i form av lönebidrag. Lönebidragen har nyligen reformerats. Vi höjer taken för att säkerställa att också personer med lönebidrag ska kunna få kollektivavtalsenlig lön, precis som alla andra, men med bibehållen subventionsgrad för arbetsgivaren.

Jag tror att det vore en farlig utveckling att gå på det som jag hör Lars Beckman tala om i sin replik här, alltså att personer med funktionsnedsättning skulle jobba för lägre löner än andra. Det är ett samhälle som jag inte vill se.

Bakgrunden till förslaget om flexjobb var tanken att det behövs mer flexibla och annorlunda lösningar på lönesubventionerna för att fler med funktionsnedsättningar ska komma i arbete. Det var lätt att tro det eftersom vi ser att vi har för få personer i arbete. Då är det rimligt att se över detta. Vi har gjort det. Dels har vi reformerat lönebidragen och höjt taket, dels har vi tillsatt en utredning för att se om vi behöver ytterligare en form av lönestöd. Utredningen kom fram till att det inte behövdes eftersom det man

vill uppnå med flexjobb, särskilt om man utgår från den danska modellen, redan kan uppnås med de system vi har med lönebidrag. Men kunskapen om hur lönebidragen är konstruerade är väldigt låg på arbetsmarknaden, och man föreslår därför mer information om detta.

Det man gärna vill fråga Lars Beckman i den här diskussionen är: Tycker Lars Beckman att vi bör införa ännu ett lönestöd till funktionshindrade?

Anf. 33 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Låt oss först konstatera vad man skriver i artikeln i Fokus: ”Riksrevisionen har riktat hård kritik mot Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra myndigheter. Tiotusentals unga förtidspensioneras och tvingas sedan fortsätta leva på extremt låga inkomstnivåer livet ut. De senaste fem åren har förtidspensioneringarna av unga ökat.” Det är alltså detta som är verkligheten med den här regeringen.

Jag tycker inte att jag möter någon ödmjuk attityd från statsrådet över det misslyckande som det innebär med varje unge människa som får förtidspension i stället för ett jobb att gå till, med en kaffekopp, arbetskamrater, glädje och gemenskap på en arbetsplats. Detta måste den nya regeringen i höst prioritera. Det är jätteviktigt. Jag vill inte se denna bidragspolitik fortsätta, där man förtidspensionerar unga människor som har drömmar om ett jobb och om en inkomst som andra. Då kanske de till och med skulle ha råd att köpa en elcykel med regeringens subventioner i stället för att få 8 000 kronor i sjuk- och aktivitetsersättning.

Klistra inte på mig uppfattningar som jag inte har! Jag säger inte att funktionsnedsatta ska ha lägre lön. Men jag sa att det tidigare på byggen fanns tjänster där man hade enklare arbetsuppgifter. Exakt hur systemen ska utformas, vilken subvention vi ska ha och hur det hela ska göras har jag inget svar på i dag. Det får naturligtvis Alliansen och alliansregeringen i höst ta tag i. Men vi måste bryta de senaste fem årens utveckling där antalet unga med förtidspensionering har ökat kraftigt. Det är inte acceptabelt, och vi måste få en bättre ordning.

Anf. 34 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Alla som kan jobba ska jobba och få chansen att jobba. Där finns mer att göra. Även om det i dag är allt fler med funktionsnedsättning som arbetar är jag långt ifrån nöjd. Jag kommer aldrig att vara nöjd så länge det finns unga människor som har arbetsförmåga men inte får chansen att använda den. Jag kommer aldrig att vara nöjd så länge det finns människor vars kompetens skymms av diskriminering eller andra fördomar bara på grund av att de har en funktionsnedsättning.

Jag kommer heller aldrig att acceptera en ambitionsnivå där ambitionen är att man ska få en kaffekopp. Ambitionen är att man ska ha ett riktigt arbete och avtalsenlig lön.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Olof Lavesson har frågat kultur- och demokratiministern dels hur hon ser på uttalandet om att det bara finns en normal moms, dels om hon avser att vidta åtgärder för att andra kulturområden ska återfå det som är att anse som "normal moms" på 25 procent.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Normalskattesatsen enligt den svenska moms lagen är 25 procent. Utöver det finns det två reducerade skattesatser. Inom kulturområdet gäller till exempel skattesatsen 6 procent vid tillträde till vissa kulturella föreställningar. Det finns i dagsläget inte några planer på att förändra den reducerade skattesats som gäller inom kulturområdet.

Anf. 36 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Låt mig inleda med att uttrycka min uppskattning över att det är just finansministern som är i kammaren i dag. Det är inte alltid alldeles lätt att begripa hur arbetet i Regeringskansliet är fördelat. Mina kollegor i skatteutskottet har vid återkommande tillfällen interPELLERAT finansministern om biografmomsen, men då har interpellationen överlämnats till kulturministern. Den här gången blev det tvärtom, och det tackar jag för.

Herr talman! Bakgrunden till min interpellation rör just biomomsen. Vi minns alla hur kultur- och demokratiministern här i kammaren för ca två år sedan utropade: Nu äntligen ska filmen bli en del av den övriga kulturpolitiken! Beskedet klingade falskt redan innan klubban hade fallit eftersom man i samma svep chockhöjde moms från 6 till 25 procent. Plötsligt skulle inte filmen längre räknas till övrig kultur eller beskattas på samma sätt som till exempel böcker, musik eller scenkonst.

Kritiken blev massiv. Jag tror att den hördes ända till Finansdepartementet. Det varnades för att detta kraftigt skulle drabba bionärigen i stort, och udden skulle särskilt riktas mot de små och medelstora biograferna runt om i Sverige. Med facit i hand vet vi att det var så det blev. Jag tror dessutom att många blev förvånade över att just Socialdemokraterna, som åtminstone historiskt sett har talat sig varma för både film och kultur, gick med på denna politik som så tydligt slår mot kultur i hela landet.

Att Kulturdepartementets politiska ledning ofta säger en sak och gör en annan har vi fått vänja oss vid. Det uppstod en oro blandad med förvirring när Miljöpartiets andra kulturpolitiska talesperson vid det filmpolitiska toppmötet i Göteborg mötte momskritiken med att alla som hävdade att det var en lägre moms för kulturkonsumtion i Sverige hade fel. Det handlade om några enstaka undantag, och nu var filmen återställd till normal nivå. Av den anledningen uppstod en oro som handlar om andra delar av kultur moms.

Jag ska inte be finansministern reda ut alla de olika budskap som kommer från Miljöpartiet. Jag tror att det är en uppgift som är både henne och mig övermäktig. Däremot tror jag att både finansministern och jag kan förstå vilka oerhörda konsekvenser det skulle bli för kulturkonsumtionen om regeringen skulle agera likadant på fler områden som man har gjort inom filmen.

Finansministern säger i sitt svar att det i dagsläget inte finns några planer på att förändra den reducerade skattesatsen som gäller inom kulturområdet. Vän av ordning skulle naturligtvis kunna fundera över hur långt ett dagsläge sträcker sig, men jag väljer ändå att tolka hennes besked positivt.

Min följdfråga blir då om inte finansministern kan tänka sig att återställa även biomomsen till 6 procent, nu när vi ser hur fel det blev.

Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för den snälltolkningen. Det är ju så: Vi har inga sådana planer. Vi arbetar inte med någonting sådant på Finansdepartementet.

Den höjda momsens på biografbesök var en del av en omläggning av filmpolitiken, och jag tror att kulturministern är bättre på att förklara bakgrunden till det. Men det är inte så att statens intäkter har ökat och att vi har använt de pengarna till något annat, utan det som staten får in på den ökade biomomsen går tillbaka till filmindustrin.

Jag har en fråga till Olof Lavesson. Påminn mig! Jag kan inte minnas att Moderaterna har en nedsatt biomoms i sin budgetmotion, utan Moderaterna står bakom denna omläggning. Det är möjligt att jag har fel.

Anf. 38 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Det är bara att titta på den budgetmotion som började gälla den 1 januari 2017. Där fanns det en skillnad mellan regeringens politik och Moderaternas och Alliansens politik. I regeringens budget för 2017 var det en 25-procentig biomoms. I Moderaternas och Alliansens var det en 6-procentig biomoms. Det står där svart på vitt.

Herr talman! Jag uppfattar det som att finansministern inte är beredd att sänka biografmomsen och jämställa biobesök med annan kulturkonsumtion. Det är både tråkigt och besvärande. Den oerhörda kritik som har framförts är ingenting som den politiska oppositionen har hittat på – tvärtom. Den är stark, högljudd och enig, även från dem som i övrigt kanske tycker att regeringen trots allt har gjort en del bra saker. Till och med Svenska Filminstitutet har skrivit till regeringen och bett regeringen att tänka om här. Man pekar på att den höjda momsens har lett till ett inkomstbortfall i alla led hos de aktörer som verkar för svensk film.

Det handlar inte om att det sitter några krösusar till biografägare som täljer guld med täljkniv. Det handlar om ren och skär överlevnad. Vi har redan kunnat se hur biografer på små orter får stänga. Den ekonomiska krisen för många av våra filmfestivaler är ett faktum. Det går helt enkelt inte längre ihop.

Den som säger att detta inte betyder någonting vet faktiskt inte vad den talar om. Priset har betydelse. Inom kultursektorn vet vi att priselasticiteten är hög, det vill säga efterfrågan sjunker snabbare när priset ökar. Forskning visar att den för konsumtion av kulturtjänster ligger på ungefär 1,5. Det vill säga att för varje procent priset stiger väntas efterfrågan minska med 1,5 procent.

Skulle regeringen agera på hela kulturområdet så som man har gjort inom filmen skulle det, enligt riksdagens utredningstjänst, leda till en bruttoeffekt på ca 5,5 miljarder kronor. Jag tror att både jag och finansministern inser vilka enorma konsekvenser det skulle få för kulturkonsumtionen och för kulturens möjlighet att överleva.

Inför behandlingen av den nya filmpolitiken hörsammade riksdagen de varningar som utfärdades, och i samband med beslutet riktade man som ett av flera tillkännagivanden det om att skyndsamt utreda en alternativ finansiering av filmpolitiken med utgångspunkt i att behålla den lägre mervärdesskatten på biografbiljetter. Sedan dess har noll och intet hänt. Man hänvisar till att man ska utvärdera filmpolitiken när man anser att det finns någonting att utvärdera. Då kan jag berätta att det finns det. Fråga vem som helst som arbetar med film i Sverige!

Jag vet att finansministern gärna raljerar om moderata förslag om skattesänkningar, men detta är väl ändå en skattesänkning som till och med en socialdemokratisk finansminister kan tycka är god. Anser inte finansministern att tillkännagivandena ska följas?

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Ja, det är helt korrekt att Moderaterna i sin budgetmotion för 2017 föreslog en skattesats på 6 procent. Men vad jag har förstått finns det i budgetmotionen för 2018 eller i den som ni lade fram i riksdagen för bara några veckor sedan inte ett ord om biomoms eller reducerad skattesats för biografer. Då måste man väl ändå tolka det som att Moderaterna står bakom den skattesats som vi har i dag.

Sedan gäller det antalet biografbesök. Jag är ekonom, så jag skulle inte tro att priset för att gå på bio inte påverkar antalet biobesök. Men det tycks också vara så att kvaliteten på filmerna – att det är bra filmer – är viktigt för antalet biobesök. Vi kan titta på statistiken. Det tycks som att antalet biografbesök inte har sjunkit direkt efter att man införde detta. År 2017 var antalet biografbesök inte lika högt som 2016, då det var ovanligt högt. Det var däremot i nivå med 2015 och högre än 2013 och 2014.

Däremot delar jag helt uppfattningen att det är oerhört viktigt att vi har biografer runt om i hela landet. Därför har regeringen satsat på ett extrastöd just till mindre biografer. Det är ett stöd som dessutom toppades i den vårproposition som vi lade fram för riksdagen för en dryg månad sedan.

Anf. 40 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Jag konstaterar att finansministern inte med ett ord vill adressera det tillkännagivande som riksdagen har riktat. Det är uppenbarligen inte intressant vilka beslut riksdagen fattar eller vilka tillkännagivanden man gör, men det får väljarna ta ställning till i höstens val.

Ja, finansministern har tittat på biografstatistiken. Har finansministern också rest runt i landet? Har hon träffat de biografägare som har fått stänga? Har hon träffat de biobesökare på små orter som tidigare hade biografen i byn men som nu får åka väldigt långt? Så ser det ut i Filmsverige, och så ser det ut med finansministerns och denna regerings politik.

Sedan gäller det de pengar som skulle kompensera. Ja, det är fantastiskt vad pengar ska leda till mycket. Jag vet inte om finansministern har talat med kulturministern, men dessa pengar skulle bland annat kompensera för moms. Sedan skulle de gå till teknikutveckling. De skulle gå till digitalisering. Dessutom är de förenade med krav på medfinansiering, vilket gör att det är mycket svårt att ta del av dessa pengar. Det är en sak att säga en sak. Det är en annan sak att göra det.

Finansministern säger att det fortfarande produceras film och att det är viktigt vilken film som produceras. Ja, det är det. Det är därför Filminstitutet pekar på att den höjda momsens har drabbat filmen i alla led. Det handlar inte bara om besökaren som kommer till luckan. Det här drabbar alla led. Det finns en kedjeeffekt i detta, och den är väldigt tydlig. Folk ska väl också ha råd att gå och titta på de filmer som görs.

Jag vill vädja till finansministern att tänka om. Jag vill vädja till henne att följa riksdagens tillkännagivanden, och jag vill vädja till henne att sätta igång utredningen om hur vi kan återställa filmmomsen till 6 procent.

Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Ja, det var en vädjan från Olof Lavesson. Men han kanske skulle börja med att vädja i sitt eget parti, eftersom politiken vad gäller biomomsen är något som Moderaterna uppenbarligen står bakom. Man har ju inte lagt fram några andra förslag i riksdagen, vare sig i den budgetmotion som man väckte för några veckor sedan eller i den budgetmotion som man väckte i höstas. Då är det svårt att tolka det på annat sätt än att Moderaterna står bakom den politik som råder i dag.

Olof Lavesson är naturligtvis hjärtligt välkommen att vädja till mig, men det kanske skulle vara effektivare att börja med att vädja i sitt eget parti. De är kanske benägna att lyssna. Jag är naturligtvis också benägen att lyssna på de problem som vi ser runt om i landet med små biografier. Det är precis därför som vi har gjort ett särskilt stöd till detta, och det är precis därför som vi har utökat det stödet. Det är viktigt att det inte bara finns tillgång till bra filmer utan också möjlighet att gå och titta på dem i närheten av där man bor, oavsett var någonstans i landet man bor.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2017/18:483 om utfasningsplan för miljöskadliga subventioner

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat om hon avser att ta initiativ till en handlingsplan för att fasa ut de miljöskadliga subventionerna i Sverige. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig först tydliggöra att jag delar Jens Holms syn att åtgärder mot miljöskadliga subventioner behöver vidtas, såväl internationellt som nationellt. Därför deltar Sverige aktivt bland annat i gruppen Friends of Fossil-Fuel Subsidy Reform, som verkar för att främja avvecklingen av fossilbränslesubventioner. På ett nationellt plan har Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen kartlagt potentiellt miljöskadliga subventioner. Rapporten analyseras nu inom Regeringskansliet.

Under mandatperioden har också flera av exemplen som Naturskyddsföreningen kategoriserar som miljöskadliga subventioner förändrats. Exempelvis har nedsättningen av koldioxidskatten tagits bort för uppvärmningsbränslen inom industrin och inom jord-, skogs- och vattenbruk, regler för bilförmån har förändrats och en flygskatt införts. Till det bör läggas att

Sverige i förhandlingarna om en översyn av EU ETS fick till stånd en förändring av EU ETS som lett till markant ökade priser på utsläppsrätter.

Regeringens ambition är att miljöskatternas styrande effekt ska öka. Stimulanser och ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om Sverige i en mer hållbar riktning.

Samtidigt är det viktigt att förstå att stöd på intäktssidan av statsbudgeten, så kallade skatteutgifter, inte nödvändigtvis är samma sak som miljöskadliga subventioner. Det är en balansgång mellan likvärdig hantering av alla sektorer och effektivitet i skattesystemet. Även en nedsatt skattenivå i Sverige kan vara högre än skattenivån i jämförbara länder. Vi måste också beakta kostnadsnivåer i andra länder för konkurren utsatt verksamhet. Annars riskerar vi att produktion och därmed utsläpp inte minskar utan bara flyttar till andra länder och kanske till och med ökar. Detta uppmärksammar även Naturvårdsverket i sin rapport när de skriver att en potentiellt miljöskadlig subvention även kan ha positiva effekter för miljön.

Jag vill försäkra Jens Holm om att jag och regeringen tar frågan om miljöskadliga subventioner och vikten av effektiva och kraftfulla ekonomiska styrmedel inom klimat- och miljöområdet på stort allvar.

Anf. 43 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att det här är en viktig fråga. Nationalekonomer brukar ibland säga: Don't throw good money after bad – kasta inte bra pengar efter dåliga ändamål! Men det är väl precis vad vi gör i Sverige när vi subventionerar miljöfarlig verksamhet med upp till 60 miljarder kronor årligen, enligt Naturvårdsverkets senaste inventering.

Det kan handla om stora skattenedsättningar för fordonsdiesel, att utrikesflyget inte betalar någon moms, att gruvindustrin är befriad från koldioxidskatt och att vi har delat ut gratis utsläppsrätter till stora industrier som redan gör vinst och som kanske inte behöver dessa gratis tilldelningar.

Jag noterar att finansministern överlag är överens med mig om problembilden, alltså att vi inte ska subventionera miljöfarlig verksamhet. Det tycker jag är bra. Jag noterar också att Sverige på internationell nivå kanske är en av de absolut mest drivande krafterna för att miljöskadliga subventioner ska fasas ut. Jag kommer själv ihåg Stefan Löfvens anförande vid klimattoppmötet i Paris 2015, där han tryckte väldigt hårt på att alla subventioner till fossila bränslen och liknande ska avskaffas.

Jag vill också påminna finansministern om att EU-kommissionen har det som kallas för en färdplan för ett resurseffektivt Europa, där man slår fast att medlemsländerna borde ha fasat ut sina miljöskadliga subventioner till senast 2020. Nu står vi här och nästan halva 2018 har gått, och jag ser fortfarande ingen tydlig plan för hur vi ska fasa ut dessa miljöskadliga subventioner.

Jag undrar därför vad finansministern anser om den inventering som Naturvårdsverket har gjort av de miljöskadliga subventionerna i Sverige. Kan finansministern vara lite mer konkret gällande hur hon ser på att vi skattevägen eller med ekonomiska medel subventionerar det som leder till ökade utsläpp?

Prot. 2017/18:115

21 maj

Svar på
interpellationer

Själv kan jag se två konkreta exempel på att regeringen verkligen har agerat. Det ena är införandet av en flygskatt, vilket innebär att flyget får ta ett lite större ekonomiskt ansvar för sina utsläpp. Det andra är att regeringen nu utreder det så kallade reseavdraget, det avdrag som man kan göra om man reser till sitt arbete. Som vi vet görs dessa avdrag sannolikt till största delen här i Stockholmsområdet, där det redan finns en fungerande kollektivtrafik.

Vad anser finansministern till exempel om att resten av flygindustrin är väldigt subventionerad i så måtto att utrikesflyget inte betalar moms, att inrikesflyget betalar den lägsta momsen, att gruvindustrin är helt och hållet befriad från koldioxidskatt, att vi fortfarande delar ut gratis utsläppsrätter och att vi har stora subventioner till yrkesfisket till exempel i så måtto att man inte betalar någon skatt på det bränsle man använder? Vore det inte en bra idé att inte bara ha en kartläggning utan också en plan för hur vi ska fasa ut de här subventionerna, Magdalena Andersson?

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jens Holm tar upp en viktig fråga. Självklart är det så att vi ska gå igenom alla de skatteutgifter vi har och naturligtvis se över om de är väl avvägda eller inte.

Samtidigt måste man ta hänsyn till att även om vi har nedsatta skatter inom en rad områden har vi ändå ofta högre skatter än i många andra länder. Även med den skatteutgift som är en miljökadlig subvention, som Jens Holm påpekar, ligger den nedsatta skatten ändå ofta på en högre nivå än den rådande i andra länder. En uppenbar möjlig strategi skulle vara att ta ned alla skattesatser till dem på subventionsnivån. Den linjen vet jag att varken jag eller Jens Holm vill gå på, men det visar att den här frågan är ganska komplicerad och att man därför måste ta hänsyn till de konkurrensaspekter som finns.

Ta till exempel jordbruksdieseln, som är nedsatt i Sverige men som ändå ligger högre än i andra länder där Sverige konkurrerar med livsmedel. Vi vill absolut inte ta bort den subventionen, eftersom det skulle leda till att svenska jordbruk läggs ned, att våra åkermarker växer igen till skogsmarker och att vi i stället skulle importera livsmedel från andra länder där man har lägre skatt på jordbruksdiesel. Det är någonting som jag är säker på att Jens Holm inte heller vill ska ske.

Därför är det viktigt att man håller tungan rätt i mun när man arbetar med de här subventionerna, och det är därför som regeringen nu har vidtagit åtgärder. Vi kommer att fortsätta att analysera det här, men att ta bort allting – nej, det skulle få konsekvenser för konkurrenskraften som skulle kunna påverka utsläppen i negativ riktning. Om man skulle lägga ned verksamhet i Sverige skulle produktionen flytta till länder med mer utsläpp, och det vore inte önskvärt.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Herr talman! Låt mig vara tydlig och säga att inte heller jag tror att vi över en natt kan avskaffa alla så kallade miljökadliga subventioner i Sverige. Jag vet inte ens om vi kan avskaffa dem under loppet av flera års tid. Vissa av de här subventionerna finns ju där av ett skäl. Det kan vara regionalpolitiska skäl, till exempel att man måste ha en flygplats på en viss ort och att man behöver hjälp för att kunna ha den flygplatsen. Så kan det vara

långt uppe i inre Norrland. Sedan har vi mängder med subventionerade flygplatser där det absolut inte finns något skäl till det.

Jag tycker också att finansministern har en poäng i att vi alltid måste väga subventionerna mot nyttan som de kan ge. När det kommer till industrin är den internationella konkurrensen en sådan faktor som man måste väga in.

Det jag saknar, Magdalena Andersson, är dock mer av ett helhetsgrepp om den här frågan. Det är inte första gången Naturvårdsverket gör den här inventeringen av de miljöskadliga subventionerna; den första inventeringen gjordes redan 2012, och då stod jag och hade likartade debatter med dåvarande finansminister Anders Borg. Det är lite tråkigt, Magdalena Andersson, för han sa ungefär samma sak som du nu säger till mig: att det är viktigt att kartlägga subventionerna och att det är viktigt att ha miljöstyrande skatter. Så sa faktiskt han också, men sedan hände det ingenting.

Nu har vi åtminstone fått en flygskatt, och regeringen ser över det så kallade reseavdraget. Det är två exempel på att man hanterat miljöskadliga subventioner, men det finns fortfarande otroligt mycket kvar att göra. Jag räknade upp en mängd områden som fortfarande är kraftigt subventionerade av staten, vilket tyvärr leder till att utsläppen blir väldigt stora – jag talade om gruvinindustrin, om flyget, om subventioner till fisket, om gratis tilldelning av utsläppsrätter och så vidare.

Återigen, Magdalena Andersson: Vore det inte bra att ta den kartläggning som Naturvårdsverket har gjort, och nu senast den kartläggning som Naturskyddsföreningen har gjort, och väga syftet, det vill säga det som är positivt med subventionerna, mot problemet, det vill säga de utsläpp dessa subventioner skapar – och sedan så långt som möjligt försöka fasa ut de miljöskadliga subventionerna? Annars förstår jag inte riktigt vitsen med att Stefan Löfven reser till klimatoppmötet i Paris. Vi har även andra regeringsföreträdare som i olika internationella sammanhang pekar finger åt andra länder och säger att de ska fasa ut sina miljöskadliga subventioner, medan vi inte ens har en plan för hur vi ska hantera våra.

Var är planen, Magdalena Andersson? Var är utfasningsplanen? Det behövs en utfasningsplan där man säger: Det här kan vi fasa ut, och det här är de årtal när utfasningarna ska vara uppnådda. De här subventionerna är så pass viktiga för andra ändamål att de blir lite svårare att fasa ut.

Det tycker jag vore det ärliga sättet att hantera subventionerna på, men det gör inte regeringen i dag. Det tycker jag är olyckligt.

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag blir lite besviken när Jens Holm menar att det inte är någon skillnad mellan mig och Anders Borg.

Dessutom är det så att vi har samarbetat med Vänsterpartiet om budgetar under de senaste fyra åren. Jag är väldigt stolt över vad vi tillsammans har åstadkommit på miljö- och klimatområdet under de här åren. Vi lägger nu fram den största klimatbudgeten som någonsin har lagts fram – den har fördubblats sedan vi tillträdde – och vi lägger fantastiskt mycket mer resurser än tidigare på att bygga om och ställa om Sverige inför de klimatförändringar som kommer och för att motverka de förändringarna.

Vi ökar satsningarna på biologisk mångfald genom att kraftigt öka mängden skog vi köper in, och vi genomför Klimatklivet, som innebär klimatinvesteringar som inte bara gör oss klimatsmarta utan också skapar jobb och tillväxt runt om i hela landet. Vi har även ökat effekten av en del av de ekonomiska styrmedel vi har på det här området, och vi gör en lång rad otroligt viktiga insatser för att öka klimatomställningen och rädda vår natur i Sverige. Det gör också att Sverige är ett av de ledande länderna i världen vad gäller klimatomställning. Här tycker jag alltså att vi har all anledning att räta på ryggen – inte bara vi i regeringen, utan också Vänsterpartiet, som har varit med och röstat för den här politiken i Sveriges riksdag.

Har vi en plan för att fasa ut alla miljöskadliga subventioner? Svaret är nej. Vi ska naturligtvis titta igenom alla miljöskadliga subventioner, och det gör vi. I budgetarbetet har vi haft diskussioner om det här under alla år som jag har varit finansminister, och vi ser var någonstans det är möjligt och lämpligt att göra en utfasning. Men det finns flera områden där min bedömning är att det inte är lämpligt att genomföra en total avveckling av subventionerna, därför att det skulle få väldigt allvarliga konsekvenser för möjligheten att leva och verka i hela landet. Det skulle till exempel påverka möjligheten att leva i svensk glesbygd mycket.

En annan effekt skulle kunna vara att det slår oerhört hårt mot det svenska jordbruket, och det är inte en konsekvens jag är beredd att ta för att avveckla dessa subventioner – särskilt inte som beskattningen i Sverige, även *med* subventionerna, ligger högre än i andra länder.

Någon plan för total avveckling finns det alltså inte. Däremot är jag absolut beredd att kontinuerligt diskutera och analysera vilka avvecklingar som kan göras och var någonstans man kan minska subventionerna för att öka miljöstyrningen. Detta ska vi göra kontinuerligt i budgetarbetena framöver – gärna tillsammans med Vänsterpartiet.

Anf. 47 JENS HOLM (V):

Herr talman! Är du även stolt över att vi i den här budgeten har de största anslagen någonsin till miljöområdet, Magdalena Andersson? Det går nu dubbelt så mycket till miljö- och klimatändamål jämfört med under den borgerliga perioden. Miljö- och klimatbudgeten omfattar nu ungefär 10 miljarder kronor. Det är jättebra, Magdalena Andersson, men problemet är att vi på den andra sidan faktiskt subventionerar det som ökar utsläppen med sex gånger mer – upp till 60 miljarder kronor. Då har vi ju ett problem.

Det står också i budgeten, vill jag minnas – och även i den nya klimatlagen – att alla politikområden måste hålla sig inom det nya klimatpolitiska ramverket. Det tycker jag gör att en utfasningsplan för miljöskadliga subventioner känns ännu mer påkallat.

Jag vill även påminna Magdalena Andersson om att det i den vårbudget som nu kom står att miljöskadliga subventioner behöver fasas ut såväl i Sverige som globalt. Vi är uppenbarligen helt överens om det, Magdalena Andersson, men om man säger så förpliktar det. Då tycker jag inte att man bara kan säga att man arbetar med frågan, utan då tycker jag att det ska vara en transparent och öppen process och att man ska ha en utfasningsplan för de miljöskadliga subventionerna. Annars känns det inte helt igenom trovärdigt.

Skulle finansministern till exempel kunna ge två konkreta exempel på miljöskadliga subventioner som blir nästa steg i utfasningsprocessen? Vi har flygskatten, och vi har reseavdraget som jag hoppas kommer att göras om väldigt snart – men vad blir nästa steg i att fasa ut de miljöskadliga subventionerna? Det vill vi ju båda göra, uppenbarligen.

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Att reseavdragen ska ses över är någonting vi är överens om väldigt brett i politiken; de flesta partier i riksdagen står bakom en sådan översyn. Det vore naturligtvis väldigt bra om vi kunde hitta ett system som är mindre lätt att fuska med än det vi har i dag och ett system som kanske bättre styr mot kollektivtrafik i stället för bilåkande jämfört med det vi har i dag.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt när man tittar över detta att man ser till det faktum att det måste vara möjligt att leva och bo i hela landet. Reseavdragen har en betydelse. Även om de används mest i storstäderna, vilket de flesta inte tror, har de allra störst betydelse för människor i glesbygd. Vi måste se till att hitta ett framtida reseavdragssystem som tar hänsyn till möjligheten att leva och verka även i glesbygd. Det är alltså ett uppenbart område där vi kommer att behöva arbeta framöver.

Jag är naturligtvis öppen för att också diskutera andra områden när det gäller att successivt fasa ut de subventioner vi har vad gäller skatteutgifter. Vi har tagit upp jordbruksdieseln som ett exempel, och även om vi har det som vi kallar en miljöskadlig subvention på jordbruksdieseln har vi den tredje högsta beskattningen av jordbruksdiesel i hela EU. Det är inte uppenbart att en avveckling av den nedsättningen skulle gagna utsläppen i EU som helhet, eftersom mindre miljösmart svensk produktion skulle riskera att ersättas av mer miljöskadlig jordbruksproduktion i andra delar av EU.

Därför måste vi hålla tungan rätt i munnen när vi jobbar med de här frågorna, och därför måste vi göra ett kontinuerligt strategiskt arbete. Det är precis det regeringen håller på med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2017/18:520 om fungerande skola för barn med neuropsykiatriska funktionshinder

Anf. 49 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Åsa Westlund har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att se över skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och i så fall hur.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov och förutsättningar. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolans huvuduppdrag är att ge alla elever förutsättningar att uppnå de nationella kunskapskraven och målen för utbildningen.

I dag finns det dock elever som inte får en undervisning som är anpassad efter deras förutsättningar. Skolinspektionens kvalitetsgranskningar och regelbundna tillsyn visar att det finns brister i skolors arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. I Skolinspektionens årsredovisning för 2017 konstateras att det i nästan var tredje granskad prioriterad grund- och gymnasieskola finns brister i arbetet med särskilt stöd.

I juni 2017 gav jag därför en särskild utredare i uppdrag att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever, såväl flickor som pojkar, att nå de kunskapskrav som minst ska nås. För att belysa bland annat den elevgrupp som Åsa Westlund tar upp ska den särskilda utredaren kartlägga och analysera brister i stödarbetet, föreslå hur arbetet kan förbättras samt vid behov föreslå åtgärder och nödvändiga författningsändringar.

Regeringen har även vidtagit flera andra åtgärder för att stötta elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Statens skolverk har i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik. Uppdraget syftar till att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt i skolan och ge lärare ökade kunskaper om användbara, effektiva och beprövade specialpedagogiska förhållningssätt, metoder och arbetssätt för att möta bland andra elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Speciallärare och specialpedagoger är helt centrala för det specialpedagogiska arbetet och ett viktigt stöd för övriga lärare. För att säkerställa att alla studenter på speciallärar- och specialpedagogutbildningarna får kunskap om och kompetens i neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har regeringen beslutat om nya examensmål för dessa utbildningar. Det kommer att leda till att barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan mötas på ett bättre sätt i den svenska skolan.

Regeringen bedömer att nästa steg är att alla lärarutbildningar bör innehålla kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Men vi behöver invänta de nationella utvärderingar som nu görs av lärarutbildningarna och sedan ta ett samlat grepp om utbildningarnas examensbeskrivningar.

Genom Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, finns det även tillgång till fördjupad kompetens inom området specialpedagogik. Myndigheten har med sin omfattande regionala närvaro möjlighet att vara ett stöd till alla skolor i landet när det gäller specialpedagogiskt stöd. Regeringen har med anledning av propositionen *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken* även gett SPSM i uppdrag att i samverkan med Skolverket och Socialstyrelsen kartlägga det stöd som finns till föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hur detta används i skolan.

Regeringen har dessutom tagit initiativ till ändringar i skollagens bestämmelser om bidrag till enskilda huvudmän för förskolor och skolor i form av tilläggsbelopp för särskilt stöd till barn och elever. Genom ändringarna förtydligas att tilläggsbeloppet ska vara individuellt bestämt utifrån barnets och elevens behov. Tilläggsbelopp gäller extraordinärt stöd och ska kunna ges bland annat för åtgärder som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter.

Detta är några av de initiativ som regeringen har tagit för att stärka utbildningen för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Anf. 50 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Det är en stor grupp elever i den svenska skolan som har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, NPF. Ändå är kunskapen om hur det går för de här barnen låg.

Jag bad riksdagens utredningstjänst att ta fram information om hur det ser ut. I sin rapport med diarienummer 2017:1000 säger RUT att det till exempel inte finns någon uppföljning eller utvärdering av de förändringar av skollagen som trädde i kraft 2010 och som innebär att elever med autismspektrumtillstånd ska gå i den vanliga grundskolan. Det upprör mig. Inte för att jag anser att reformen var fel i grunden – barn som har förmåga att klara av grundskolan ska förstås gå där – utan för att reformen genomfördes utan att man först förvissade sig om att det fanns kompetens att ta hand om de här eleverna i grundskolan.

Dessutom vet vi utifrån undersökningar som egentligen primärt handlar om andra saker att det är väldigt svårt för elever i den här gruppen att få det stöd de behöver. I en studie framkommer till exempel att många av de elever som blir så kallade hemmasittare har NPF. Skolverket har konstaterat att det finns stora skillnader i hur skolor arbetar för att anpassa läromiljön och så vidare. Generellt visar Skolverkets studier att ju närmare barnen man befinner sig, desto oftare tycker man att skolan gör ett dåligt jobb för de här eleverna.

Vi vet också via Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar att dennes målgrupp ofta har NPF.

I brist på systematisk genomgång från statens sida har riksförbundet Attention försökt göra en uppföljning av hur skolsituationen ser ut för barn med NPF. Den genomfördes 2015. Där framkom att enbart 16 procent av dem som besvarat enkäten anser att lärarnas kunskaper är tillräckliga för att kunna anpassa barnens undervisning till deras behov. Konsekvenserna av detta är oftast att barnen inte vill gå till skolan. Det är ungefär hälften som anger det som en konsekvens. Andra konsekvenser är brister i läs- och skrivförmåga, sämre betyg och mobbning.

De insatser som utbildningsministern redogör för är väldigt bra. Men det lilla vi vet om hur skolan fungerar för den här gruppen tyder på att det kommer att krävas mycket mer för att de här eleverna ska få en bra skolgång. Bristen på kunskap gör det dessutom svårt att utforma rätt förslag på åtgärder.

Mina frågor till utbildningsministern är: Tycker utbildningsministern att det finns bra kunskapsunderlag om barn med NPF i skolan? Om inte, hur kan kunskapen förbättras så att vi kan fortsätta arbetet med att sätta in rätt åtgärder för den här gruppen?

Anf. 51 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för interpellationen! Jag instämmer i Åsa Westlunds beskrivning av situationen men också av hur viktigt det är att vi stärker utbildningen för elever med NPF.

Jag vill gå så långt som att säga att när vi på ett bra sätt lyckas bygga undervisningen för elever som har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, med eller utan diagnos, finns det i det förutsättningar att lyckas med alla elevers kunskapsinläring. Vi ser tydligt på de skolor som används som modellskolor och som lärande exempel för andra att när man på ett

sådant sätt anpassar undervisningen för elever med NPF lyckas man också nå fram till andra elever, både sådana som tillhör elevgrupper som vi traditionellt har svårt att hjälpa att uppnå kunskapskraven och elever med andra individuella svårigheter under sin skolgång. När en skola inte lyckas med eleverna med NPF ser vi också att andelen på skolan som inte uppnår behörighet till gymnasiet är mycket högre.

Detta är en anledning till att vi gör de insatser som jag beskrev i interpellationssvaret. Det finns fler insatser som är mer generella men som vi ser kan ha stor effekt för elever med NPF, både hur vi i dag fördelar resurser till skolorna mer efter behov och den lagstiftning om en garanti för särskilda tidiga insatser som inte minst funktionshindersrörelsen har arbetat aktivt för och som ligger som ett lagförslag på riksdagens bord.

När det gäller frågan om vilka kunskaper vi har delar jag bilden att det saknas en del kunskap. Det finns en del vi har, men vi vet att det brister inom många skolor. Jag nämnde i mitt interpellationssvar att av de skolor där Skolinspektionen gjort en granskning under den senaste granskningsperioden – det är inget representativt urval, ska sägas, utan det är skolor som Skolinspektionen finner särskild anledning att granska och som därmed är prioriterade i dess granskning – var det en tredjedel som brast i arbetet med särskilt stöd.

Jag vet också av en annan uppföljning att av de elever som inte uppnår kunskapskraven i nian är det många som hade problem att nå kunskapskraven redan i sexan men som ändå inte fått ett åtgärdsprogram under den perioden. Det är, bedömer jag och understryker SPSM, ett lagbrott. Det fungerar inte i förhållande till Sveriges lag att en elev som inte når kunskapskraven i sexan sedan går hela vägen till nian och fortfarande inte når kunskapskraven utan att vi kan se att eleven har fått ett åtgärdsprogram under den perioden. Då har man inte satt in de stödinsatser som eleven har rätt till enligt lag.

De bristerna finns alltså. Det är vi medvetna om; den kunskapen har vi. Vi har också en hel del kunskap om vad vi kan göra, och den utvecklas hela tiden i takt med att forskningen stärks. Tack vare både den pedagogiska och den specialpedagogiska forskningen men också neurovetenskaplig forskning vet vi mer om hur man kan lägga upp undervisningen och planera skolsituationen för att elever med NPF ska lyckas nå kunskapskraven. De två kunskaperna har vi.

Det som saknas i dag är uppföljning där vi på en mer individuell nivå kan se hur det går för den här elevgruppen. Vi har en del från intresseorganisationerna, som interpellanten nämnde, men vi saknar det på statlig nivå. Det är delvis därför att det här är forskning som är ganska svår att göra av integritetsskäl, men vi för en dialog med SPSM om vilka parametrar och kriterier vi skulle kunna ta fram.

De skulle vara viktiga att ha till exempel för att kunna rikta ekonomiska resurser bättre än vad vi kan göra i dag. Har vi bättre kunskap om hur vanligt förekommande NPF är på olika skolor kan vi väva in detta i hur vi fördelar statens resurser för ökad likvärdighet i skolan.

Anf. 52 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det gläder mig att höra utbildningsministern redogöra för hur en bra skola för barn med NPF även gynnar alla barn i skolan, med tydlighet, ordning och reda och studiero.

Jag delar verkligen den bilden, och därför är det också hög tid att regeringen säger att vi ska inlemma detta i den vanliga lärarutbildningen. Jag ser verkligen fram emot detta; det är ett jätteviktigt steg.

Men de här barnen finns ju i varje klassrum redan i dag, och de verkar inte få det stöd de har rätt till. De lärare och andra vuxna som jobbar i skolan nu måste också få dessa kunskaper, så att de kan möta barnen på rätt sätt.

Flera organisationer, bland annat Hjärnfonden och Attention, har lyft fram att det behövs en bred nationell utbildningssatsning på kunskap om NPF för lärare, rektorer och annan skolpersonal. Jag tänker inte minst på elevassistenterna, som kanske har de tuffaste jobben i svensk skola. De får gå in när ingenting fungerar och ska möta de elever som har störst behov, oftast utan någon som helst utbildning eller vidareutbildning under den tid de är där. Vi behöver alltså jobba på detta sätt med dem som redan finns i skolan.

Organisationerna efterfrågar också en NPF-samordnarfunktion på varje skola, som kan samordna olika insatser så att föräldrarna slipper vara lotsar precis hela tiden.

Detta är några förslag som jag tycker att vi tillsammans kan ta fasta på. Även om man förändrar lagstiftningen kommer det att ta lång tid innan alla lärare i svensk skola har rätt kunskaper. Det finns säkert andra förslag också.

Många vittnar om att de barn med NPF som klarar kunskapskraven i skolan ändå kan drabbas hårt av skolans brist på anpassning. De drabbas av utmattning, ångest och depression. Rasterna och tiden mellan lektioner lyfts ofta fram som mycket svåra och problematiska.

Ändå är det mycket svårt att få stöd i just dessa situationer, eftersom skolan, och faktiskt också lagstiftningen om rätt till stöd och anpassning, är väldigt fokuserad på kunskapskraven. Det kan vara först efter en total genomklappning, där eleven vägrar gå till skolan till följd av utmattningsdepression och ångest, som stöd sätts in. Men man måste alltså låta eleven gravt misslyckas innan man tar tag i saker.

Jag skulle vilja höra lite mer om hur utbildningsministern vill att den personal som redan finns i den svenska skolan ska få kunskap att möta dessa elever på rätt sätt. Och hur kan de barn som faktiskt klarar kunskapskraven men riskerar att drabbas av allvarlig psykisk ohälsa få rätt insatser i tid?

Anf. 53 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för konkreta frågor!

Jag håller helt med om att vi måste sprida kunskapen om hur man arbetar specialpedagogiskt och hur man arbetar med elever med NPF i hela skolsystemet. Detta är anledningen till det fortbildningsprogram som heter Specialpedagogik för lärande och som bygger på modellen i de nationella skolutvecklingsprogrammen, det vill säga de modeller som gjorts kända genom matematiklyft och läslyft. Här kan vi också visa vilken prioritet vi ger dessa frågor. I uppdraget till Skolverket betonade vi särskilt att det handlar om att lära sig verktyg och att kunna dela verktyg och förhållningssätt när det gäller hur man arbetar med NPF.

När uppdraget sedan blev färdigt och fortbildningen påbörjades fick den kritik från organisationer, föräldragrupper och andra för att den inte innehöll tillräckligt mycket kring dessa frågor. Då säkrade vi att Skolverket och organisationerna möttes – Skolverket gjorde även detta på eget bevåg – för att se vad som kunde stärkas i fortbildningen för att ge denna effekt. I dag kan man redovisa att man gjort den typen av justeringar.

Denna typ av fortbildning är alltså på gång och bedrivs ute på många skolor. Vi vill ha fler skolor som går in i modellen. Regeringens målsättning är att den ska vara av samma storlek som Matematiklyftet och Läsllyftet har varit.

När det gäller behovet av mer samordning runt eleven tror jag precis som Åsa Westlund att detta är den stora utmaningen framåt. En sak gör vi genom den lagstiftning som utbildningsutskottet precis har behandlat och som snart kommer upp för behandling här i kammaren. Den bygger på utredningen *Saknad!* av Malin Gren Landell.

Lagstiftningen byggs runt de fungerande rutiner som funnits på många skolor för att upptäcka frånvaro och angripa orsaken till den enskilde elevens frånvaro. Det kan handla om otrygghet på raster eller brist på struktur och ordning. Detta drabbar särskilt elever med NPF men kan såklart drabba alla elever. Upptäcker man detta i tid och gör det som fungerar för just den eleven kan man undvika att en elev handlar i en långvarig, problematisk frånvaro.

Den typen av lagstiftning kan få ganska stor effekt. Det har vi sett att den fått när man implementerat rutinen på de skolor som arbetar med detta i dag. Långvarig frånvaro börjar ju aldrig som långvarig frånvaro utan som kortvarig ströfrånvaro, ofta i några ämnen och kanske i samband med rasten, när eleven lämnat skolan. Upptäcker man detta i tid kan det få effekt.

På skolor där detta inte fungerar i dag är det ofta så att man gör väldigt mycket. Man fångar olika initiativ och idéer men har inte tillräckligt noga analyserat varför just denna elev har svårigheter. Det är där man måste gå ned på djupet, och när man gör det kan man både förhindra att en elev hamnar i frånvaro och hjälpa en elev som har varit där att komma tillbaka till skolan.

Nästa steg är nog att börja bygga om systemen totalt, ska sägas. Detta är något jag har studerat ganska noggrant. Internationellt har vi det skotska exemplet *Girfec, Getting it right for every child*, som man har jobbat med i över tio år och som implementeras i ett antal olika kommuner i Sverige i dag. Man bygger ihop skola, inte minst elevhälsans funktioner, med socialtjänst och sjukvård för att säkra att elever och föräldrar inte får olika signaler och behöver ha många olika myndighetskontakter för det som i grunden är samma uppdrag: att barnet får de bästa möjligheterna att fungera väl i samhället och få med sig de kunskaper som behövs framåt.

Detta är svårt. Det handlar om att bryta kulturer och lätta på en del regler. Vi har en pilot som vi finansierat genom Socialstyrelsen och Skolverket. Det är denna typ av kulturförändringar som kommer att behövas framåt för elever med denna typ av svårigheter och även för andra elever, vars föräldrar kan redovisa att de har väldigt många myndighetskontakter utan att egentligen få rätt stöd i sitt jobb med att säkra att barnen får rätt stöd när det gäller skolnärvaro och annat.

Anf. 54 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för en bra redogörelse för ett väldigt bra arbete som pågår! Det finns som sagt många saker kvar att göra.

Jag vill avsluta med att citera bloggen Supermamsen från den 7 mars 2017:

”Tre av tre barn i skolan!

Idag är det en riktigt bra dag! För många är det självklart att man som förälder har alla barn i skolan där alla barn ska vara.

För mig och min man är det inte självklart. Vi har oftast två av tre barn hemma. Vår 7-åring går alltid i skolan.

Vår 14-åring (asperger) har varit hemma från skolan i mer eller mindre två år. Det är någon skoldag här och var men inte en fungerande skolgång sedan kraschen och utmattningen i åk 6. Hen låser sig ofta och kommer inte iväg.

Vår 11-åring (ADD med autistiska drag) har inte mycket närvaro nu i 5:an. Orken finns oftast inte. Nu har 11-åringen börjat med Ritalin. Hoppas det hjälper!

Idag har jag tre av tre barn i skolan. Vilken lycka! Jag tror bara det har hänt tre gånger det här läsåret.

Jag kan irritera mig på de som bara tar för givet att deras barn kommer iväg till skolan. De som inte uppskattar hur bra de har det ...

Maken sa idag 'Vi har verkligen fler mirakel än vanliga familjer!'

Och det har vi nog! Hur många föräldrar står och hoppar och kramas med rinnande tårar när alla deras barn är i skolan?"

Jag tycker att detta är en djupt rörande inblick i en helt vanlig NPF-familjs vardag.

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för att vi tillsammans har kunnat diskutera de här viktiga frågorna en stund i riksdagens kammare!

Anf. 55 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Åsa Westlund!

Jag känner igen detta från många föräldrar, både i föräldranätverk och föräldrar man möter i andra sammanhang, som just diskuterar svårigheterna när man inte upplever att myndigheterna eller skolan står på ens sida i uppdraget att säkra att ens barn får bästa möjliga uppväxt och framtidsutsikter. I stället blir detta en ständig fajt.

Detta hänger ihop med många andra utmaningar på skolans område: resursbristen, som vi bryter, och stuprören mellan skola, socialtjänst och vård, som jag nämnde. Många gånger ger vi också stöd så sent att elevers självförtroende, självkänsla eller, för många av eleverna med NPF, som vi har talat om, lusten för skolan, har brutits ned längs vägen. Vänder vi de trenderna kan vi också vända det för elever med NPF.

Men det motsatta gäller också. Börjar vi arbetet med att försöka anpassa skolan och undervisningen för elever med NPF kan vi lyckas med många av skolans andra utmaningar. Att säkra specialpedagogiken med särskilda stöd till extra anpassning är en nyckel till trygghet, studiero, lust för lärandet och möjlighet att anpassa undervisningen till elevers olikheter. Detta behöver vi göra för alla elever i skolan.

Jättestort tack, Åsa Westlund, för att du lyfter upp detta! Jag kan försäkra att Utbildningsdepartementet må fortsätta att ha ett mycket nära sam-

arbete med de starka organisationer som arbetar inom funktionshindersrättsrörelsen och med föräldranätverk och andra som arbetar för, med och av elever och föräldrar som kommer nära NPF.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:460 om kritik av Lidingö stad

Anf. 56 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Ida Drougge har frågat mig om jag med min kritik av Lidingö kommun menar att människor som vistas i Sverige, exempelvis efter avslutad etableringstid, på samma villkor som andra invånare ska ha olika regelverk för hur de behandlas i bostadskön.

Boendet är centralt för nyanländas möjlighet att komma i arbete och starta sitt nya liv i Sverige. För hushåll som saknar ett tryggt boende försvåras möjligheten att etablera sig i det svenska samhället, vilket medför samhällsekonomiska konsekvenser likväl som negativa konsekvenser för individen.

Lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning beslutades med bred majoritet i riksdagen. Syftet med lagen är att alla kommuner ska ta ett gemensamt ansvar för mottagandet för att förbättra de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Vid fördelningen av anvisningar ska hänsyn bland annat tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända.

Kommunerna ansvarar för bostadsförsörjningen, och de ska, enligt lag, planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Kommunerna ska ha aktuella riktlinjer för bostadsförsörjningen där mål för bostadsbyggande, utveckling av beståndet och vilka insatser kommunen planerar för att uppnå uppsatta mål ska anges. Uppgifterna i riktlinjerna ska bland annat grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Kommunerna har flera verktyg som kan användas för att underlätta situationen på bostadsmarknaden. Några exempel är att planlägga mark för bostadsbyggande, ge ägardirektiv till allmännyttiga bostadsföretag, uppföra bostäder med tidsbegränsade bygglov och använda sociala kontrakt. Kommunen kan även förmedla bostäder. Det finns dock inget enhetligt system för bostadsförmedling, och många kommuner använder förturssystem. Vilka verktyg som bör användas för att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder är kommunerna själva bäst lämpade att avgöra.

Regeringen arbetar för att stötta kommunerna i deras arbete med bostadsförsörjningen. Sedan 2016 har 3,65 miljarder kronor betalats ut i statsbidrag för ökat bostadsbyggande, och i år betalas knappt 1,40 miljarder kronor ut. Regeringen har även tillsatt en utredning som bland annat

ser över om kommunerna behöver fler verktyg för att arbeta med bostadsförsörjningen. Det är även angeläget att öka utbudet av hyresbostäder med lägre hyra.

Sedan regeringens satsning på investeringsstöd, som bland annat har villkor om normhyra och rimliga krav på hyresgäster, infördes 2017 har mer än 10 000 bostäder beviljats stöd.

Anf. 57 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag tycker inte riktigt att statsrådet svarar tydligt nog på frågan.

Om man går ut och kritiserar en enskild kommun, så som statsrådet har gjort med Lidingö, förutsätter jag att man har koll på den situation som råder i kommunen och i landet i övrigt. Jag förutsätter därför att statsrådet vet att Lidingö stad självfallet följer den socialtjänstlag som gäller. I den mån människor har olika förtur till bostad stipuleras detta i socialtjänstlagen. Denna lag följer Lidingö stad, såklart, precis som alla andra kommuner.

Det som Lidingö – med flera kommuner, ska tilläggas – gör är att säga att nyanlända, precis som alla andra i Sverige, efter att ha avslutat den etableringstid som staten har stipulerat och sagt gäller för att kunna få resurser, pengar och stöd från Arbetsförmedlingen, behöver söka bostad och få hjälp med detta enligt socialtjänstlagen och att det inte ska råda några ytterligare förturer än de som gäller där.

Det är som sagt inte bara Lidingö, utan det är 20 av 25 kommuner i Storstockholm som tillämpar korttidskontrakt för nyanlända, på lite olika sätt. Att det är på olika sätt tycker jag själv är ytterst dåligt och beklagligt. Detta beror på att förarbetena till regeringens lagstiftning är oklara, och det är därför nyanlända i dag behandlas olika i olika kommuner – rättsläget är oklart.

Jag hade föredragit att det var tydligt i lagen hur länge kommunerna ska stå för bostad och hur länge man anser att etableringstiden pågår, så att kommunerna hade sluppit gissa sig fram, tolka förarbeten och använda exempelvis etableringstiden hos Arbetsförmedlingen som en måttstock för att kunna göra denna bedömning.

Min fråga, så som jag menade den, är: Anser statsrådet att människor i Sverige som vistas här på samma villkor och med likadana möjligheter som andra ska ha ett särskilt eget regelverk utanför socialtjänstlagen och kunna få bostad genom förtur på bekostnad av andra?

Jag förstår såklart att det är skitsvårt för nyanlända att hitta bostad, särskilt på Lidingö. Det är därför situationen ser ut som den gör, i synnerhet i Stockholms län. I exempelvis miljöpartistyrda Sundbyberg tillämpas också korttidskontrakt. Det är jättesvårt – för nyanlända och för alla andra också. Det är därför detta oroar mig.

Jag kan undra vad som egentligen händer med Sverige och med ett Stockholm där man har stått tio år i bostadskö, sedan barnsben. Jag känner flera ensamstående mammor som har stått i bostadskö länge men som inte har någon bostad utan är hänvisade till olika korttidskontrakt, som flyttar runt och som bor på vandrarhem med sina barn. De gör allt de kan för att få en bostad och har gjort det länge, och så kommer en annan grupp som ställs emot dem, får förtur direkt och får bostad. Jag tror inte att detta är bra för Sverige, utan jag hade önskat att alla kunde behandlas mer lika.

Anf. 58 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Detta är en ganska märklig debatt, tycker jag.

I många kommuner runt om i Sverige tar man bostadsförsörjningsansvaret på stort allvar. Man hjälper till efter bästa förmåga och ser till att invånarna får en bostad. Det är sedan en ganska lång tid tillbaka bostadsbrist i Sverige, och den är större på olika håll. Men det är inte så att det är svårare att bygga eller ta fram bostäder i Lidingö eller i någon av de andra välbeställda Stockholmskommunerna än vad det är i många andra delar av Sverige.

Vi har fått invandrare till Sverige – en del får stanna medan andra har fått avslag på sina visumansökningar och har varit tvungna att åka härifrån igen. Men för dem som har fått stanna har kommunerna fått en rejäl slant från staten för att kunna ta ett extra ansvar under denna tid. Detta innebär att kommunerna har gott om tid på sig att medverka till att stärka bostadsituationen, bygga permanenta eller tillfälliga bostäder och se till att situationen löses på ett bra sätt.

Då kan man sedan välja. Vill man göra det minsta möjliga som lagen kräver, eller försöker man lösa frågan på ett så bra sätt som situationen kräver? Jag menar att det sätt som Lidingö stad i detta fall agerar på är ett sätt som medför ökade samhällskostnader.

Om vi är överens om att integrationen är viktig och att det är viktigt att vi kortar tiden för integration och ser till att människor får bostad och arbete så snabbt som möjligt, då bör man nog agera på ett sådant sätt att man medverkar och hjälper till här i stället för att skapa en situation där de nyanlända tvingas flytta flera gånger och inte har möjlighet att rota sig och se till att de får ett jobb och klarar av sin situation. Det är detta som jag har reagerat på. Om man agerar på ett sätt i kommunerna som ökar kostnaderna och försvårar problemen för individen, då agerar man på ett för samhället totalt sett negativt sätt.

Anf. 59 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Denna debatt förtjänar lite mer korrekta fakta. Jag kan börja med att konstatera att även i en rad kommuner som styrs av Miljöpartiet använder man exakt samma principer som man gör på Lidingö.

Jag tror att statsrådet är väl medveten om att vi har ett kommunalt utjämningsystem i Sverige som gör att kommuner med bättre förutsättningar och vars invånare har goda förutsättningar från början är med och utjämnar och betalar för andra kommuner som inte har dessa förutsättningar. Vi har ett utjämningsystem som utjämnar både förutsättningar och utfall. Där betalar Lidingö, som en av få kommuner i Sverige, in pengar till detta system – mycket mer än man själv tar emot.

Att måla upp särskilda arketytiska snåla kommuner, som statsrådet gör, tycker jag är ytterst orättvist. Jag tycker inte att denna debatt förtjänar det. Detta är en jättesvår situation, ytterst såklart för alla som är i behov av en bostad – för nyanlända och för alla våra ungdomar i Sverige som inte har någonstans att bo och som vill flytta hemifrån och börja egna liv eller plugga på annan ort men som kanske behöver tacka nej till en utbildningsplats för att det inte finns någon bostad på studieorten. Det är synd att vi ska sänka debatten till den nivå som statsrådet gör.

Självklart är det olika svårt för kommuner i Sverige att ordna bostäder. Jag förstår inte hur det inte skulle kunna vara det. Lidingö är den femte

mest tätbefolkade kommunen i hela Sverige. Om man redan har väldigt många bostäder är det klart att det är svårare att bygga fler. Vi har dessutom stora fina naturområden på Lidingö som staten har utsett till naturreservat. Jag tror inte att statsrådet vill att vi ska bygga där.

Sedan kan jag konstatera att Lidingö har klarat sitt mottagande, och man har vänt och vridit på varje sten. Alla nyanlända som har blivit anvisade till Lidingö under denna period då vi har haft en boställningslag och tidigare har fått en bostad. Det går också relativt bra för de nyanlända som Lidingö tar emot.

Under den senaste tiden har många av de människor som har fått en bostad under två år och sedan har blivit uppsagda från den faktiskt ordnat en bostad. De står inte på gatan.

Samma resultat kan vi se i Sundbyberg som styrs av Miljöpartiet. Där är det fler som har blivit uppsagda från sin bostad än det än så länge är på Lidingö. Samtliga där har fått erbjudande om en bostad. De står alltså inte heller på gatan.

Jag skulle vilja att statsrådet svarar på och lite grann utvecklar varför han tycker att just denna grupp ska ha rätt till särskilda undantag. Inser inte statsrådet att det skapar motsättningar i vårt samhälle? Många företrädare för Miljöpartiet brukar ofta säga att vi inte ska ställa grupp mot grupp. Men jag kan inte se detta på något annat sätt än att det är just det som man gör i detta fall. Statsrådet går dessutom in och anklagar och kritiserar en kommun där det pågår en domstolsprocess.

Anf. 60 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Mitt problem hänger ihop med den historiska utvecklingen i Sverige. Vi har under de senaste decennierna haft en ganska kraftig befolkningstillväxt, inte bara för att vi har fått migranter till Sverige utan också för att vi har fått en växande befolkning internt i Sverige.

Tidigare kom en mycket stor andel av de nyanlända till bara några få kommuner. Jag minns en gång när man från Södertälje kommunledning reste till USA. Det visade sig att Södertälje hade tagit emot fler flyktingar från krigshärjade områden i Mellanöstern än vad hela USA hade tagit emot i den då aktuella situationen.

Under denna mandatperiod har vi försökt göra en förändring, så att fler kommuner ska ställa upp och vara med och ta sin del av detta. Det blir bättre för alla om man försöker ta ett solidariskt ansvar runt om i Sverige. Det handlar om den så kallade anvisningslagen. Det är bara en del av de nyanlända som kommer till Sverige som fördelas enligt den principen. Det är faktiskt en minoritet av dem som har kommit hit. Men anvisningslagen har ändå fungerat i så måtto att alla nu har varit med. Även kommuner som Lidingö har tagit ett lite större ansvar än man har gjort tidigare. Det är jag mycket glad över. Det har varit viktigt att det är på det sättet.

Men det är fortfarande så att man måste följa de övriga lagarna när det gäller socialtjänsten och annat. Jag tror inte att vi behöver några nya lagar i detta avseende. Möjligen kan det hända att vi behöver skärpa bostadsförsörjningslagen ytterligare. Jag har nyss tagit emot en utredning som pekar på ett förtydligande av bostadsförsörjningslagen så att vi ser till att vi tar fram bostäder för alla i de svenska kommunerna. Det kan vara en väg att gå för att se till att vi klarar av denna uppgift lite bättre i framtiden.

Det är inte bara Lidingö som man kan anse borde kunna ta ett lite större ansvar, utan det finns rätt många kommuner som är med på en sådan lista, om man skulle göra en sådan.

Jag tror att det vore bra för hela Sverige om alla tar ett lite större solidariskt ansvar. Det är det som jag är ute efter. Däremot är jag inte intresserad av att lägga mig i hur domstolen beslutar. I detta fall handlar det inte alls om att kritisera domstolen eller ens reglerna utan om att man ska försöka ta ett rimligt ansvar och följa de lagar vi har. I vissa lägen kan man tycka att det finns ett antal kommuner som kan ta ett större gemensamt och socialt ansvar på detta sätt.

Anf. 61 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Det är totalt 25 procent av Sveriges kommuner som själva har uppgett att de använder sig av korttidskontrakt. Men jag kan inte tolka statsrådet på något annat sätt än att om Lidingö stad skulle vinna i den domstolsprocess som nu pågår om detta regelverk, om man har rätt att ge nyanlända korttidskontrakt på en bostad på två år – man har vunnit i den första instansen – är statsrådet beredd att ändra lagstiftningen och att ändra bostadsanvisningslagen. Jag kan inte tolka statsrådet på något annat sätt.

Jag tycker inte att statsrådet riktigt svarade på frågan. Men vi kan bortse från det och i stället välja att tala om vad som är bäst för integrationen och hur man ska ställa sig i den situation som vi har.

Jag är övertygad om – vi får se – att det är mycket viktigt att man som nyanländ tidigt i samband med att man får reda på att man har fått uppehållstillstånd i Sverige, får leva här, anpassa sig och bo i det svenska samhället, får veta att man har en huvudsaklig uppgift att skaffa sig en bostad själv. Man får inte en bostad på livstid när man kommer hit. Man måste ta det ansvaret själv, precis som alla andra i Sverige gör – trots att det är svårt och trots att det är bostadsbrist.

Om det inte hade varit bostadsbrist, om andra grupper i Sverige inte hade haft svårt att få tag på en bostad, hade situationen varit helt annorlunda.

Anf. 62 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag har lyssnat en hel del på Ida Drougges partiledare Ulf Kristersson. En av de saker som han brukar prata om är att en av vår tids största utmaningar är integration. Om vi kan lösa integrationsfrågan följer mycket annat efter. Hela samhället måste bidra till att skapa möjligheter för människor att komma in. Om människor kommer in i samhället börjar de betala skatt i större utsträckning och snabbare än tidigare. De medverkar då i det gemensamma och skapar tillgångar för välfärden i stället för att vara en kostnad.

Vi ser nu i Sverige att tiden minskar kraftigt för integrationen. Tiden för när 50 procent av de nyanlända har kommit i jobb har minskat från nio år till fem år i den senaste statistik som jag har läst. Det är en betydande förkortning av tiden. Om det ska fortsätta att lyckas kan inte en del ställa sig utanför och vid sidan om. Alla måste vara med i det jobbet.

Att ta fram bostäder så att det finns bostäder till alla i Sverige är en av de mest centrala utgångspunkterna. Om man har bostad kan man sedan ta nästa steg. Då kan man börja studera, jobba och betala skatt.

Men om man efter en kort tid blir utsparkad från den bostad man har fått tidigare kommer denna integration att ta betydligt längre tid, och det kommer att kosta hela samhället mycket. Det belastar även andra grupper.

Ett perspektiv där man ställer grupper mot grupper innebär att man måste tänka långsiktigt: Hur vinner vi alla på att lösa frågan?

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:115

21 maj

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:461 om tillfälliga bostäder för nyanlända

Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Ida Drougge har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen lämnar förslag om att boende i bostäder med tillfälligt bygglov får hyreskontrakt med permanent besittningsrätt.

Ida Drougge skriver i interpellationen att jag vill ge boende i bostäder med tidsbegränsade bygglov permanent besittningsrätt. Det stämmer inte. Det är redan i dag möjligt för en fastighetsägare att erbjuda kontrakt med besittningsskydd i bostäder uppförda med tidsbegränsat bygglov. Huruvida det är ändamålsenligt mot bakgrund av att bostaden kommer att upphöra på platsen är upp till fastighetsägaren att bedöma, eventuellt med beaktande av för hur lång tid lov har beviljats. En tvingande bestämmelse som ger hyresgästen besittningsskydd i bostäder med tidsbegränsat bygglov riskerar att motverka uppförandet av sådana bostäder.

Det är givetvis viktigt att kommunen, tillsammans med byggaktörer och fastighetsägare, skapar långsiktiga och hållbara lösningar för byggande och boende. Jag står fast vid att tidsbegränsade bygglov kan utgöra ett bra komplement till permanent byggande där bostadsbehovet inte fullt ut kan tillgodoses genom ordinarie plan- och byggprocesser. Det ger också goda möjligheter till en effektivare markanvändning, till exempel under pågående plan- och byggprocesser. Det var därför regeringen förändrade och förenklade regelverket för tidsbegränsade bygglov. Det var regler som trädde i kraft för snart ett år sedan och som var efterfrågade av kommunerna.

Jag vill även tillägga att det är möjligt att söka investeringsstöd för uppförandet av hyresbostäder också med tidsbegränsade bygglov.

Anf. 64 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Nu var inte min fråga om statsrådet *tyckte* eller har *sagt* att kommuner ska ge permanent besittningsrätt till bostäder med tillfälliga bygglov. Jag undrade om statsrådet avser att verka för detta.

När bostadsanvisningslagen, som vi har diskuterat precis innan, trädde i kraft, samtidigt som det stora mottagandet i kommunerna i Sverige ökade kraftigt under 2015 och framåt, hänvisade regeringen, ministerns företrädare och andra i regeringen, till tillfälliga bostäder som en lösning. Man tittade också över reglerna för att bygga tillfälliga bostäder för att ytterligare underlätta anvisandet av bostäder till nyanlända i kommunerna.

Jag noterar att regeringen har svängt i frågan. Man tycker och säger att kommuner bör ge permanenta bostäder till nyanlända. De ska få förstahandskontrakt till permanenta bostäder. Det går inte för en bostad som är uppförd med tillfälligt bygglov.

Där faller den hjälp som regeringen ger till Sveriges kommuner i form av vissa lättnader för att bygga baracker eller så kallade moduler, när man samtidigt menar att de nyanlända ska bo där hela livet. Dessutom menar man att kommunerna har ansvar för att ordna bostad till de nyanländas hela liv i Sverige. Därav min fråga.

Bostadsministern får gärna svara på hur regeringen nu anser att redan tätbefolkade kommuner ska lyckas med den stora utmaningen.

Anf. 65 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det var mycket av det som Ida Drougge tog upp som var lite rörigt.

Jag har svårt att tro att min företrädare har sagt att tillfälliga bostäder är lösningen. Däremot kan det vara en dellösning i ett tillfälligt problem, så att man under tiden kan få fram permanenta bostäder så att man klarar av bostadsbristen långsiktigt.

Precis som jag sa i mitt förra svar tror jag att tillfälliga bostäder kan vara en bra lösning. Det kan också vara en effektiv form när det finns ett markbehov, till exempel när man vet att marken inom ett antal år kommer att behövas till något annat. Men under tiden kan man ställa tillfälliga bostäder på området.

Ingen har heller påstått att alla nyanlända ska få bostäder för hela livet. Det är ingen som har krävt något sådant. Det handlar här om att se till att integrationsfasen går lite snabbare och inte försvåra eller fördyra den processen vare sig för enskilda människor eller för samhället som helhet.

Det är helt onödigt att införa ett beslut om permanenta kontrakt på tillfälliga bostäder eftersom det redan i dag är möjligt. Det är upp till fastighetsägaren. Om fastighetsägaren kan erbjuda tillfälliga bostäder på annan plats eller permanenta bostäder i nästa skede är det inget problem, men det är fastighetsägaren som avgör.

Anf. 66 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag tycker inte att det jag sa var särskilt rörigt. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det är ett försök från ministern att utöva någon form av härskarteknik mot mig när han säger så.

Den som lyssnar eller tittar på denna debatt kan själv googla och kolla upp att regeringsföreträdare, såväl Ylva Johansson som andra, i sina svar till Sveriges kommuner uttryckligen har sagt att tillfälliga bygglov är en lösning för att hitta bostäder till nyanlända. Detta kan var och en kontrollera, och jag rekommenderar självklart även statsrådet att göra det.

Under hur lång tid anser ministern att man som nyanländ ska få ha en bostad? Jag har förstått att statsrådet tycker att det är fel med två år, men hur lång tid ska det då vara? Det finns ju många andra grupper som också har väldigt svårt att etablera sig och få ett självständigt liv i Sverige – om inte annat genom att exempelvis påbörja en utbildning, som vi har varit inne på både i denna debatt och tidigare. Dessa människor får ingen särskild förtur till en bostad.

Jag håller med om att det är svårt att etablera sig och jobba på ett och samma ställe samt att det är svårt att rota sig när man behöver flytta, men jag ser inte att detta kan vara ett skäl för att få någon särskild förtur. Då skulle vi behöva ge särskild förtur till stora delar av hela den svenska befolkningen.

Det vi måste göra är att försöka lösa den bostadsbrist vi har och att skapa förutsättningar på arbetsmarknaden så att fler kan få en egen försörjning, oavsett var i landet man bor. Detta är inte alldeles lätt, och därför tycker jag att det är sorgligt att vi har en regering som på detta sätt riktar skarp kritik mot kommuner som faktiskt har väldigt goda resultat även när det gäller integrationen som sådan. Man målar ut såväl Lidingö som alla andra kommuner som gör detta som kommuner som inte anstränger sig för att skapa en god integration. Det är långt ifrån sant.

Anf. 67 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är måndag och soligt. Inte en person sitter här i lokalen, fastän vi har en sådan spännande arbetsvecka som har börjat.

Jag tycker att vi nu börjar komma till pudelns kärna. Det handlar om att bygga bostäder. Vi måste försöka se till att vi bygger bostäder till alla, oavsett om man har en stor plånbok eller inte. Vi måste försöka se till att göra detta runt om i Sverige. Där har alla kommuner, staten och regionerna ett ansvar. Även länsstyrelserna har under den senaste perioden fått ett uppdrag från mig att hjälpa och stödja kommunerna att lösa denna fråga.

En del kommuner tar detta på stort allvar, andra gör det inte lika mycket. Jag har väldigt svårt att köpa idén om att det skulle vara svårare att bygga just på Lidingö än på andra ställen. Det är ju ett område där det går att bygga. Man kan få ut högre priser. Det finns en stor efterfrågan på bostäder på Lidingö, och det finns många som vill bygga.

Huruvida man bygger bostäder på Lidingö handlar nog väldigt mycket om politisk vilja. Det kan man nog inte skylla på att det finns naturreservat där eller något sådant, utan det går att bygga betydligt fler bostäder på Lidingö om den politiska viljan att göra detta finns.

Det är där jag skulle vilja att Ida Drougge var med mig. Det finns nu en överenskommelse mellan partierna om att se till att alla är med och tar ansvar och även i större utsträckning ställer krav på att man tar ett sådant politiskt ansvar runt om i Sverige. Jag vill inte särskilt måla ut just Lidingö, utan detta är väldigt olika i olika kommuner. Men det är lite för många kommuner som väljer att inte bygga, trots att det finns goda förutsättningar att göra det.

Detta är ett bekymmer och ett problem. Om ännu fler skulle gå in på den linjen, som gör att vi får en ännu värre bostadsbrist i Sverige, hamnar vi i ett läge där det till slut blir nödvändigt att lagstifta tuffare och hårdare. Det vore olyckligt, för jag uppskattar den kommunala självstyrelsen och tror att den är en viktig del av den svenska modellen. Men liksom många andra frågor kräver den ett ansvar från dem som är berörda.

Anf. 68 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Vi har uppenbarligen olika åsikter om huruvida Lidingö eller andra kommuner tar sitt ansvar i fråga om bostadsförsörjningen. Jag tycker, inte helt oväntat, att Lidingö mycket väl gör det. Det är den femte mest tätbefolkade kommunen i hela Sverige – detta om någonting borde

säga något. Lidingö var 2015 bland de kommuner som färdigställde flest bostäder i hela landet. Jag tycker alltså att Lidingö mycket väl tar sitt ansvar.

Sedan vill såklart Lidingö, liksom alla kommuner, fundera på hur man bygger så att det passar ihop med befintlig bebyggelse, så att man skapar trivsamma miljöer och så att man värnar om de värden som kommunen har och som gör att människor flyttar dit. Det tycker jag också att man har rätt att göra och att man bör göra.

Jag tror att det är många i Stockholm som är glada för att vi har exempelvis Lidingö, som ligger förhållandevis nära stan men där man ändå kan springa Lidingöloppet i terräng och i fin natur. Jag tror att många är glada över att ha tillgång till detta. Stora delar av dessa områden – dock inte alla – är som sagt dessutom naturreservat. Det byggs såklart fler bostäder även på Lidingö framöver.

Då tycker jag dock att man som regering inte bara behöver peka på detta med tillfälliga bygglov, vilket skulle vara en lösning 2015 eller nu framöver – att flytta nyanlända från gamla tillfälliga bygglov till nya tillfälliga bygglov, som statsrådet lite grann var inne på. Man bör även göra det lättare, så att det går fortare att få till stånd permanenta bostäder.

Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag tycker, som sagt, att man ska lösa bostadsbristen med permanenta bostäder. Under en övergångsperiod kan tillfälliga bostäder vara en dellösning, men det är inte hela lösningen, som Ida Drougge tidigare påstod att någon hade sagt. Det tror jag inte att det är någon som har sagt – i alla fall inte någon i ansvarig ställning.

Jag blir nöjd om vi kan avsluta denna debatt – som i och för sig är viktig – med att vara överens om att vi måste bygga bostäder så att vi löser bostadsbristen i hela Sverige och om att vi måste bygga bostäder för alla.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2018) 213 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF

Motioner

med anledning av prop. 2017/18:245 Nya skatteregler för företagssektorn
2017/18:4186 av Momodou Jallow m.fl. (V)

2017/18:4187 av David Lång (SD)

2017/18:4188 av Olle Felten och Mikael Jansson (-)

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 maj

2017/18:550 Effektiv skydds jakt på varg

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:551 Förbud mot bigami

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:552 Förbud mot barnäktenskap

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:553 Rapporten från FN:s rasdiskrimineringskommitté

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:554 Möjligheten att sälja biljetter via SJ online

av *Boriana Åberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 maj

2017/18:1314 Israels massaker i Gaza

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1315 Bemanningen på Kronofogdens specialindrivning

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2017/18:1316 Regleringen av äldreomsorg på de svenska minoritets-
språken**

av *Eva Lohman* (M)

till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1317 Vård och omsorg på minoritetsspråk

av *Eva Lohman* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

**2017/18:1318 Nationella minoriteter och minoritetsspråk inom
hälso- och sjukvården**

av *Eva Lohman* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1319 Offentliga upphandlingar inom FN

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2017/18:115 § 17 Kammaren åtskildes kl. 14.38.
21 maj

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 31 (delvis)
och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Aktuell debatt om rättsläget för personlig assistans.....	1
Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD).....	1
Anf. 2 Statsrådet LENA HALLENGREN (S).....	1
Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	3
Anf. 4 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	5
Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP).....	6
Anf. 6 PER LODENIUS (C).....	8
Anf. 7 MAJ KARLSSON (V).....	9
Anf. 8 BENGT ELIASSON (L).....	11
Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD).....	12
Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (S).....	13
Anf. 11 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	15
Anf. 12 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	15
Anf. 13 JAN LINDHOLM (MP).....	16
Anf. 14 PER LODENIUS (C).....	17
Anf. 15 MAJ KARLSSON (V).....	18
Anf. 16 BENGT ELIASSON (L).....	19
Anf. 17 EMMA HENRIKSSON (KD).....	20
Anf. 18 Statsrådet LENA HALLENGREN (S).....	21
Anf. 19 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	22
Anf. 20 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	22
Anf. 21 JAN LINDHOLM (MP).....	23
Anf. 22 PER LODENIUS (C).....	23
Anf. 23 MAJ KARLSSON (V).....	24
Anf. 24 BENGT ELIASSON (L).....	24
Anf. 25 EMMA HENRIKSSON (KD).....	25
Anf. 26 Statsrådet LENA HALLENGREN (S).....	25
§ 2 Meddelande om frågestund.....	26
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	26
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	26
§ 5 Anmälan om faktapromemorior.....	27
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	27
§ 7 Svar på interpellation 2017/18:527 om erkännande av folkmordet 1915 – seyfo.....	27
Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	27
§ 8 Svar på interpellation 2017/18:521 om flexjobb.....	29
Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	29
Anf. 29 LARS BECKMAN (M).....	30
Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 31 LARS BECKMAN (M).....	32
Anf. 32 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	33
Anf. 33 LARS BECKMAN (M).....	34
Anf. 34 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	34

§ 9 Svar på interpellation 2017/18:478 om kulturmomsen	35
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 36 OLOF LAVESSON (M)	35
Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
Anf. 38 OLOF LAVESSON (M)	36
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
Anf. 40 OLOF LAVESSON (M)	37
Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
§ 10 Svar på interpellation 2017/18:483 om utfasningsplan för miljöskadliga subventioner	38
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
Anf. 43 JENS HOLM (V)	39
Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
Anf. 45 JENS HOLM (V)	40
Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
Anf. 47 JENS HOLM (V)	42
Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	43
§ 11 Svar på interpellation 2017/18:520 om fungerande skola för barn med neuropsykiatriska funktionshinder	43
Anf. 49 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	43
Anf. 50 ÅSA WESTLUND (S)	45
Anf. 51 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	45
Anf. 52 ÅSA WESTLUND (S)	46
Anf. 53 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	47
Anf. 54 ÅSA WESTLUND (S)	49
Anf. 55 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	49
§ 12 Svar på interpellation 2017/18:460 om kritik av Lidingö stad	50
Anf. 56 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	50
Anf. 57 IDA DROUGGE (M)	51
Anf. 58 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	52
Anf. 59 IDA DROUGGE (M)	52
Anf. 60 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	53
Anf. 61 IDA DROUGGE (M)	54
Anf. 62 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	54
§ 13 Svar på interpellation 2017/18:461 om tillfälliga bostäder för nyanlända	55
Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	55
Anf. 64 IDA DROUGGE (M)	55
Anf. 65 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	56
Anf. 66 IDA DROUGGE (M)	56
Anf. 67 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	57

Anf. 68 IDA DROUGGE (M)	57	Prot. 2017/18:115
Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	58	21 maj
§ 14 Bordläggning	58	-----
§ 15 Anmälan om interpellationer	59	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	59	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 14.38	60	